

ОТЧЕТ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА АКТУАЛИЗИРАНАТА СТРАТЕГИЯ ЗА ПРОДЪЛЖАВАНЕ НА РЕФОРМАТА В СЪДЕБНАТА СИСТЕМА

2016 година

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 1: ГАРАНТИРАНЕ НЕЗАВИСИМОСТТА НА СЪДА И НА ДРУГИТЕ ОРГАНИ НА СЪДЕБНАТА ВЛАСТ ЧРЕЗ ЕФЕКТИВНИ МЕРКИ СРЕЩУ КОРУПЦИЯ, ПОЛИТИЧЕСКИ И ИКОНОМИЧЕСКИ НАТИСК И ДРУГИ ЗАВИСИМОСТИ

Специфична цел 1

Преодоляване на институционалните причини за неправомерно влияние върху и чрез Висшия съдебен съвет

Мярка 1.1.1 Преструктуриране на Висшия съдебен съвет (ВСС) така, че решенията по кариерни и дисциплинарни въпроси за съдии да се вземат от колегия, включваща мнозинство от съдии, избрани от съдии, а за прокурори и следователи – от колегия на прокурорите и следователите.

Съгласно промените в Конституцията от декември 2015 г. и двата пакета изменения в Закона за съдебната власт (ЗСВ) през 2016 г. ВСС е разделен на две колегии – съдийска и прокурорска, осъществяващи самостоятелно кадровите и дисциплинарните правомощия по отношение на съдиите и прокурорите и следователите. Колегията на съдиите и колегията на прокурорите взимат самостоятелно решенията по всички кадрови въпроси - за назначаване, кариерно израстване, атестации, дисциплинарни наказания, понижаване и освобождаване от длъжност на магистрати.

На 14.04.2016 г. ВСС прие критерии за разпределяне на членовете на ВСС, избрани от парламента, в съдийската и прокурорската колегии. Въз основа на разпределението конституира съставите на съдийската и прокурорската колегии.

На 16.06.2016 г. се прие Правилник за организация на дейността на ВСС и неговата администрация, приведен в съответствие с новите конституционни и законови разпоредби. На 07.06.2016 г. се приеха Правила за работата на съдийската колегия на ВСС, а на 15.06.2016 г. се приеха Правила за работата на прокурорската колегия на ВСС. Всички са публикувани на интернет страницата на ВСС.

Мярка 1.1.2 Пряк избор на членовете на професионалната квота във ВСС, провеждан на съответните общи събрания при гарантирана тайна на вота.

С измененията в КРБ и ЗСВ членовете на ВСС от професионалната квота се избират пряко, от съответното Общо събрание. В прокурорската колегия на ВСС се включват четирима членове, избрани пряко от прокурорите и 1 от следователите, а в съдийската б, избрани от съдиите. Изборите се провеждат чрез тайно гласуване на място – с хартиена бюлетина или дистанционно по електронен път. През юли 2016 г. ВСС прие Правила за провеждане на избори на членове на ВСС от съдиите, прокурорите и следователите. През ноември 2016 г. е проведено тестово гласуване със системата за електронно дистанционно гласуване. След анализ на теста Правилата са изменени и допълнени.

Мярка 1.1.3 Мерки за засилване на отчетността на членовете на професионалната квота и участие на по-широк кръг магистрати в работата на ВСС чрез преминаване към модел на ВСС, заседаващ на сесии, подпомаган от

постоянно действащи комисии към него, съставени от командировани за целта магистрати.

С измененията в КРБ и ЗСВ от 2016 г. ВСС се разделя на Пленум, състоящ се от всички членове на ВСС и на две колегии – съдийска и прокурорска, които в своята дейност се подпомагат от постоянни и временни комисии. През 2016 г. Пленумът на Висшия съдебен съвет определи съставите на постоянните комисии към Пленума с равно по численост представителство от съдийската и прокурорската колегия.

Към съдийската колегия са конституирани пет постоянни комисии - Комисия по атестирането и конкурсите (КАК), Комисия по професионална етика (КПЕ), Комисия „Дисциплинарна дейност и взаимодействие с инспектората към ВСС“, Комисия „Съдебна администрация“ и Комисия „Съдебна карта, натовареност и съдебна статистика“. Към прокурорската колегия са създадени три комисии - Комисия по атестирането и конкурсите, Комисия по професионална етика и Комисия „Дисциплинарна дейност и взаимодействие с Инспектората към Висшия съдебен съвет“. Членове на КАК са както представители от състава на ВСС, така и действащи магистрати, избрани от общите събрания на Върховна административна прокуратура (ВАП); на Върховна касационна прокуратура (ВКП) и на Национална следствена служба (НСлС) за прокурорите и следователите, а за съдиите съответно от Общото събрание на ВКС и ВАС.

Мярка 1.1.4 Създаване на ефективни нормативни и организационни гаранции за прозрачността на процеса по номиниране и избор на парламентарната квота във ВСС и нейния обществен характер, осигуряващи избор на авторитетни личности, широко подкрепени от професионалната общност към която принадлежат.

Според промените в КРБ изборът на парламентарната квота във ВСС става с мнозинство 2/3 от всички народни представители. Народното събрание избира единадесет членове на Висшия съдебен съвет, от които шестима – за съдийската колегия, и петима – за прокурорската колегия. Изборът по колегии се извършва между съдии, прокурори, следователи, хабилитирани учени по правни науки, адвокати и други юристи с високи професионални и нравствени качества, съобразно тяхната професионална квалификация и насоченост.

В ЗСВ се съдържат нормативни гаранции за прозрачност на процеса на номиниране и избор на парламентарната квота във ВСС и нейния обществен характер – посредством гарантиране на публичност на номинираните и номиниращите, информация за изразени становища от професионални, академични и други организации. Номиниращите, концепции и декларации на номинираните, становища и въпроси на НПО, висши училища и научни организации, се публикуват на интернет страницата на Народното събрание.

Мярка 1.1.5 Обществена дискусия за необходимостта от други промени в модела на ВСС, включително за:

- ***обществените механизми за контрол върху парламентарната квота и необходимостта нейният размер да бъде намален така, че да не крие риск за доминиране над професионалната;***
- ***механизми за контрол от страна на магистратските общности върху професионалната квота;***
- ***промени в статуса на председателите на Върховния касационен съд (ВКС), Върховния административен съд (ВАС) и главния прокурор.***

Проведена бе широка обществена дискусия по двата пакета изменения на ЗСВ през 2016 г. на заседания от по няколко сесии на Съвета за прилагане на Актуализираната стратегия за продължаване на реформата в съдебната система. В дискусията взеха участие представители на съдебната и изпълнителната власт, на други

институции, представители на организации на съдиите, прокурорите, следователите, съдебните служители, представители на неправителствени организации и на академичната общност. При обсъждането на промените в ЗСВ участва и председателят на Комисията по правни въпроси към Народното събрание и представители на парламентарните групи.

С измененията в ЗСВ се въведоха допълнителни изисквания за кандидатите за председател на Върховния касационен съд, председател на Върховния административен съд и главен прокурор. Трябва да се провери способността им за придържане и налагане на висок етичен стандарт; наличието на висока професионална компетентност, което включва притежание на задълбочени знания в областта на правото, богат практически опит в съответната област на правото, ръководни и административни умения, изявени аналитични способности. Лицата трябва да са доказали изявена независимост, воля за налагане на законността, решителност при изпълнение на служебните задължения и с принос за утвърждаването на правовата държава и да притежават развити умения за работа в екип, за мотивиране на колеги, за търсене и носене на отговорност.

Мярка 1.1.6 Ежегодно изготвяне и обсъждане на доклади за независимостта на съдебната власт. Формулиране на мерки по констатираните проблеми от отговорните институции.

Съгласно чл. 30, ал. 2, т. 12 от ЗСВ, ВСС изготвя и оповестява годишен доклад за независимостта и прозрачността на дейността на органите на съдебната власт и на собствената си дейност, който предоставя за обществено обсъждане.

Подадено е проектно предложение „Ефективен достъп до правосъдие“ за финансиране по Оперативна програма „Добро управление“ (ОПДУ), което е на етап оценка. С него се цели подобряване на достъпа до правосъдие чрез оценяване на ефективността и независимостта на съдебната система, създаване на модел за достъп до правосъдие и ефективно оценяване на прилагането на ГПК, НПК и АПК, включително и по отношение на достъпа до правосъдие. Проектът предвижда разработване на инструментариум-въпросник за оценка и анализ на независимостта на съдебната система в две части – за магистратите, като самооценка и за лица, извън съдебната система - юристи и граждани; разработване на методология за анализ на факторите, водещи до зависимост на съдебната власт. Предвижда се изготвянето на доклад за качеството и адекватността на проведените проучвания относно независимостта на съдебната власт. С проекта се цели повишаването на отчетността и на прозрачността на ВСС и на доверието в съдебната власт.

Специфична цел 2

Съдийското самоуправление като ефективно средство за ограничаване възможностите за административни форми на влияние върху независимостта на съда и повишаване на отговорността и ефикасността на администрирането на съдилищата

Мярка 1.2.1 Разширяване на правомощията на общите събрания на съдиите в процеса на администриране на съдилищата и номинирането и/или избор на председателите, заместник-председателите и председателите на отделения.

Мярка 1.2.2. Ефективно утвърждаване на съответствието на статуса на председателите на съдилищата с принципа „първ сред равни“ чрез включване на съдиите при упражняване на организационните правомощия на председателите.

С измененията от ЗСВ от 2016 г. се разширяват правомощията на общите събрания на съдиите, с предвидената възможност да правят предложения за назначаване на председател на съответния съд. Общите събрания имат право да изслушват всички кандидати и изразяват становище относно кандидатурите; да

определят броя и съставите на отделенията и тяхната специализация по материя; да обсъждат и приемат доклада на председателя за дейността на съда; да дават мнения по искания за приемане на тълкувателни решения и тълкувателни постановления, засягащи дейността на съответните съдилища; приемат правила за определяне на натовареността на председателя на съда, на неговите заместници, на председателите на отделения, ако има такива, на съдиите и др.

Мярка 1.2.3 Пряк избор от общите събрания на всяка от магистратските професии на персоналия състав на постоянните комисии към ВСС и комисии за провеждане на конкурсите за преместване и повишаване.

В Раздел I „а“ от ЗСВ е регламентиран прекия избор на членове на ВСС от общите събрания на съдиите, прокурорите и следователите. ВСС по предложение на съответните колегии и след обсъждане с органите на съдебната власт приема правила за избори, които публикува на интернет страницата си.

Дейността на съдийската и на прокурорската колегия се подпомага от постоянни комисии като броят на членовете, съставът, правомощията и правилата за дейността им се определят от съответната колегия. В състава на Комисия по атестирането и конкурсите (КАК) се включват членове от колегията, както и избрани членове от действащи магистрати. Административните ръководители и заместниците им не могат да са членове на комисии (чл. 37, ал. 3 и 4 от ЗСВ).

Мярка 1.2.4 Включване в приеманите от общото събрание на съдиите годишни отчетни доклади на съдилищата на специален раздел за независимостта на съда, съдържащ анализ и коментар на всички случаи на опит за упражняване на влияние върху съда, направените отводи, подадените сигнали и резултатите от извършените регулярни или извънредни инспекции, включително от Инспектората към ВСС. Аналогична мярка по отношение на прокуратурата и НСлС.

В ежегодните доклади на органите на съдебната власт се съдържа информация за предприетите мерки по констатирани проблеми свързани с независимостта на съдебната власт.

Специфична цел 3

Систематична политика за превенция на корупцията в съдебната власт

Мярка 1.3.1 Интегрирана политика за предотвратяване на конфликта на интереси и корупцията в рамките на съдебната власт и преосмисляне на досегашната законова рамка. Електронни регистри за деклариране на разширен кръг обстоятелства, включително фактически съжителства, принадлежност към организации с непубличен характер и др.

Мярка 1.3.2 Изграждане на помощно звено „Интегритет“ към етичната комисия на ВСС, натоварено с периодични проверки по утвърдена методология на магистратите и съдебната администрация за наличие на про-корупционни фактори.

С промените в КРБ и ЗСВ на ИВСС се възлага да извършва проверки за почтеност и конфликт на интереси на съдии, прокурори и следователи, на имуществените им декларации, както и за установяване на действия, които накърняват престижа на съдебната власт и нарушават независимостта на съдиите, прокурорите и следователите.

Мярка 1.3.3 Въвеждане на механизми за ефективно приложение на правилата на съдебната етика от съдиите, прокурорите и следователите и от страна на ВСС.

Според чл. 39б от ЗСВ Комисиите по професионална етика в съдилищата, прокуратурите и в Националната следствена служба подпомагат съответната Комисия по професионална етика към съдийската и прокурорската колегии, като дават становище за нравствените качества на съдиите, прокурорите и следователите от съответния съд, прокуратура, следствен отдел или Националната следствена служба.

Комисиите по професионална етика осъществяват дейността си по прилагането на Кодекса за етично поведение на българските магистрати в съответствие с правилата за организацията и дейността им, приети от колегията на съдиите, съответно на прокурорите във ВСС.

Мярка 1.3.4 Въвеждане на механизми за бързина, обективност и отчетност на провежданите разследвания срещу магистрати и създаване на действени гаранции, че разследванията не се използват за формиране на зависимост у разследваните, включително въвеждане на шест месечни доклади от главния прокурор до ВСС относно такива разследвания.

Мярка 1.3.5 Премахване на административната преценка при формиране на допълнителното материално стимулиране на магистратите.

По ОПДУ е одобрен проект „Подобряване процедурите по атестация и подобряване на дисциплинарната практика в съдебната система”, насочен към изпълнението на мерките, свързани с мотивация и самооценка на магистратите, формиране на възнагражденията и допълнителните придобивки и провеждане на дисциплинарни производства. Неизменна част от процеса е и създаването на ефективен модел за формиране на възнагражденията и допълнителните придобивки на магистратите, задаващ обективни правила и стабилност и предвидимост при формирането им.

Мярка 1.3.6 Ограничаване на командироването на магистрати.

Съгласно чл. 227 от ЗСВ съдия, прокурор или следовател може да бъде командирован при необходимост за не повече от 12 месеца с предварителното му писмено съгласие. В изключителни случаи той може да бъде командирован и без неговото съгласие за срок до три месеца. Той не може да бъде командирован повторно в същия орган на съдебната власт.

Мярка 1.3.7 Изработване на стандарт за сигурност на информационните технологии, използвани в съдебната власт.

Чл. 360в от ЗСВ въвежда задължение за ВСС да изгражда и поддържа единен портал за електронно правосъдие. ВСС разработи проектно предложение за финансиране по ОПДУ, което е одобрено и предвижда разработването и прилагането на единен портал за електронно правосъдие поетапно. Предвижда се електронният портал да осигурява възможност за: заявяване на извършването на удостоверителни изявления в електронна форма; извършване на процесуални действия в електронна форма; връчване на съобщения и призовки; достъп до поддържаните от органите на съдебната власт електронни дела и публични регистри; свободен и публичен достъп до протоколите и статистиката за случайния подбор при разпределението на делата, които са предвидени в закон или в друг нормативен акт, както и до друга информация и функционалности.

През март 2016 г. е извършено тестово включване в шест пилотни съдилища – Районен и Окръжен съд Благоевград, Районен и Окръжен съд Смолян, Софийски апелативен съд и Върховен касационен съд. Информация за дела от тези съдилища е достъпна за регистрирани потребители на портала, които имат право на достъп до нея. В единния портал е трансферирана информация и от съдилища, извън пилотните, използващи системата за управление на съдебните дела АСУД .

Осъществен е трансфер на данни от окръжните съдилища във Варна, Пазарджик и Плевен към хранилището на Единния електронен портал на съдебната власт.

Система за електронно призоваване е вградена в Единния електронен портал на съдебната власт.

Мярка 1.3.8 Създаване на гаранции за сигурност и прозрачност на процеса по разпределение на делата на случаен принцип и по определяне на персоналия състав на отделните съдебни състави.

ВСС разглежда информации, постъпващи от съдилищата относно използването на новата централизирана система за случайно разпределение на делата. На 1.04.2016 г. влязоха в действие Правила за оценка на натовареността на съдилищата и стартира действието на Система за отчитане на натовареността на съдилищата, интегрирана към централизираната система за случайно разпределение на делата. Създаден е Механизъм за наблюдение на прилагането на Правилата и Номенклатурата на статистическите кодове по видовете дела.

От друга страна, с измененията в ЗСВ от 2016 г. се въведе задължение за осигуряване на свободен и публичен достъп до протоколите и статистиката за случайния подбор при разпределението на делата.

През март 2016 г. ИВСС прие нова Методика за провеждане на проверки в органите на съдебната власт от екипи на Инспектората, включваща задължителните действия при комплексните планови проверки в органите на съдебната власт, изследване спазването на принципа за разпределение на делата и преписките на случаен принцип. ИВСС задължително проверява наличието на утвърдени правила за разпределение на делата на принципа на случайния подбор, издавани ли са заповеди, осигуряващи спазването на чл. 9 ЗСВ, който извършва фактически електронното разпределение, спазва ли се поредността при електронното разпределение.

Мярка 1.3.9 Изграждане на капацитет на Инспектората към Висшия съдебен съвет (ИВСС) да следи за системни корупционни фактори в работата на органите на съдебната власт.

Средствата, необходими за осигуряване на нови щатни бройки за служители в ИВСС, са предвидени в бюджета на Инспектората за 2017 г. Главният инспектор утвърди промяна в щатното разписание, изразяваща се в разкриването на 13 нови щатни бройки за експерти. Обявения в края на 2016 г. конкурс за назначаването на 8 броя експерти с юридическо образование и 5 броя експерти с икономическо образование е приключил. В началото на 2017 г. всички експерти са назначени.

През декември 2016 г. е приет Правилник за организацията на дейността на ИВСС и за дейността на администрацията и на експертите.

ИВСС, в партньорство с ВСС, е кандидатствал в рамките на Оперативна програма „Добро управление“ с проектно предложение „Осигуряване на софтуерна и методическа обезпеченост, и изграждане на административен капацитет на ИВСС за превенция на корупцията в съдебната власт“. Подадено е в края на декември 2016 г. и включва дейности за изграждане на специализиран експертен капацитет в рамките на ИВСС. Целта е разработване на проект на вътрешни правила (методика), по които ИВСС да осъществява проверките на декларациите за имущество на съдии, прокурори и следователи, която дейност е необходима за изпълнението на правомощията на Инспектората по глава девета, раздел „Ia“ ЗСВ; провеждане на обучения за работа с новите вътрешни правила (методологии) и за работа с регистрите; закупуване на компютърно оборудване и друг хардуер; дейности за информация и комуникация.

Мярка 1.3.10 Изготвяне на ежегодни доклади от ВСС за наличие на данни за корупция и оценка на ефективността на мерките за борба с нея и публичното им обсъждане.

Специфична цел 4

Укрепване на етичната регулация

Мярка 1.4.1 *Оценка на съществуващия институционален модел за регулиране на професионалната етика и въвеждане на по-ефективни механизми за превенция на етични конфликти и уеднаквяване на практиката.*

Мярка 1.4.2 *Разработване и обсъждане на отделни правила за професионална етика за съдиите и прокурорите и следователите със засилено участие на съответните професионални общности.*

В съответствие с чл. 39б, ал.5 от ЗСВ комисиите по професионална етика осъществяват дейността си по прилагането на Кодекса за етично поведение на съдиите, прокурорите и следователите в съответствие с правилата за организацията и дейността им, приети от съответната колегия на Висшия съдебен съвет.

На 07.06.2016 г. са приети Правила за работата на Съдийската колегия на ВСС, а на 15.06.2016 г. – Правила за работата на Прокурорската колегия на ВСС. Правилата са публикувани на интернет страницата на ВСС.

Мярка 1.4.3 *Засилване обучението на магистратите по правилата за етично поведение и въвеждане на задължително обучение като последица при допуснати нарушения на изискванията за професионална етика.*

През 2016 г. в НИП е проведено обучение на тема „Етични предизвикателства в работата на магистратите” (20 участници); „Етични предизвикателства в работата на съдебните служители” (15 участници); „Етични предизвикателства в работата на съдията и прокурора (кандидати за младши магистрати) (47 участници)“

<p style="text-align: center;">СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 2: ЧОВЕШКИЯТ КАПИТАЛ НА СЪДЕБНАТА ВЛАСТ – ОСНОВЕН РЕСУРС И ФОКУС НА РЕФОРМАТА: СТАТУС НА СЪДИИТЕ, ПРОКУРОРИТЕ И СЛЕДОВАТЕЛИТЕ</p>
--

Специфична цел 1

Реформа на юридическото образование и стажовете като гаранция за висока входяща квалификация и мотивация на човешкия капитал на съдебната власт

Мярка 2.1.1 *Осъвременяване на държавните изисквания към преподаваните дисциплини в юридическите факултети.*

Мярка 2.1.2 *Въвеждане на нови форми на работа със студентите, ориентирани към придобиване на необходими за практиката умения, повишаване на тяхната социална компетентност и ангажираност.*

Изготвен е проект на Наредбата за единните държавни изисквания за придобиване на висше образование по специалността „Право“ и професионална квалификация „юрист“. Проектът е обсъден на заседание на Съвета по прилагане на актуализираната стратегия за продължаване на реформата в съдебната система на 24.11.2016 г.

В проекта на наредбата се предвижда:

- въвеждането на специализирани магистърски програми в специалност „Право“ след завършване на основната програма.
- промяна на реда на прием в специалност „Право“ в съответствие с вижданията на отделните юридически факултети и висши училища.
- специалност „Право“ да се изучава единствено в редовна форма на обучение.

- въвеждането на изчерпателен единен ред на държавния изпит съгласно единни критерии, съответстващи на най-добрите постижения в юридическото образование.
- отчитането на мнението на студентите при изменение на учебните планове и програми по специалността „Право“.
- въвеждане на базисни гаранции за обективност на оценяването, също както и въвеждането на форми на текущо оценяване на работата на студентите в хода на семестъра.

Мярка 2.1.3 Превръщане на стажовете по време на следването и след дипломиране в реална форма на практическа подготовка.

Мярка 2.1.4 Превръщане на теоретико-практическия изпит за придобиване на правоспособност в реална проверка на практическите умения.

В съответствие с чл. 297 от ЗСВ стажант-юристите се разпределят към окръжния съд по местоживееене.

Стажът за придобиване на юридическа правоспособност се провежда на два етапа: основен - общо запознаване с основните функции, задълженията и с организацията на дейността на органите на съдебната власт с продължителност, не по-малка от два месеца; във всеки орган на съдебната власт на стажант-юриста се определя наставник и професионален - при адвокат, нотариус, частен съдебен изпълнител, представител на друга професия, за която се изисква юридическо образование, в орган на изпълнителната власт или в друга институция, определена с наредбата по чл. 297а, чиято дейност е свързана с развитието на правото, съдебната власт или защитата на правата на човека; професионалният стаж е с продължителност 4 месеца и се провежда под ръководството на наставник с най-малко 5 години стаж на съответната длъжност или професия. Съгласно чл. 300 от ЗСВ изпитът за придобиване на юридическа правоспособност е единен и анонимен, включва решаване на казус и тест с практическа насоченост, проверка на придобитите по време на стажа практически знания и умения, включително способността да се анализират фактите с правно значение и приложимото право, както и познанията по професионална юридическа етика.

За изпълнение на мярката, за финансиране по ОПДУ е одобрено проектно предложение, което се изпълнява от Министерството на правосъдието “Развиване на потенциала на човешките ресурси в съдебната власт чрез изграждане на ефективен модел за придобиване на юридическа правоспособност”. Целта на проекта е допринесе за практическото прилагане на измененията в ЗСВ относно стажа след завършване на специалността „право”. Проектът предвижда да бъдат разработени критерии и алгоритъм относно казуса който ще бъде включен в практическия изпит за придобиване на правоспособност. В рамките на проекта ще бъде разработена и методика за подбор на тестови въпроси и ще бъде подобрен моделът на теоретико-практическия изпит.

Специфична цел 2

Гарантиране на доверието в конкурсите за назначаване и повишаване на магистрати

Мярка 2.2.1 Оценка на организацията и методиката на провеждане на конкурсите и факторите за недоверие в тях; приемане на предложения за подобряване на организацията и методиката на конкурсите, включително гаранции за единен стандарт при събеседванията.

На 9 февруари 2017 г. Пленумът на ВСС прие Наредба по чл. 194 от ЗСВ (ДВ бр.17/2017 г.) за конкурсите за магистрати и за избор на административни ръководители в органите на съдебната власт. Тя урежда реда и условията за провеждане на конкурси за назначаване на младши съдии, младши прокурори и

младши следователи; конкурси за първоначално назначаване на съдии в районните, окръжните, военните и административните съдилища и специализирания наказателен съд, прокурори в районните и окръжните прокуратури, както и следователи в окръжните следствени отдели; конкурси за преместване и конкурси за повишаване в длъжност на съдии, прокурори и следователи; както и конкурси за избори за административни ръководители, с изключение на председателя на ВКС и ВАС, главния прокурор и директора на Националната следствена служба. При създаването на наредбата е отчетено законодателното изискване за провеждане на два вида вътрешни конкурси – за преместване и за повишаване, отпадане на събеседването като етап от процедурите, оценка на качествата на магистрата основана единствено на показаните от него професионални умения в хода на професионалното му развитие. При формиране на оценката конкурсната комисия ще взема предвид резултатите от последното атестиране, данните от проверките на по-горестоящите органи за съдебната власт и тези, извършени от ИВСС, данните от кадровото дело на магистратите и преценка на разгледаните и приключени дела и преписки, избрани от конкурсната комисия и представените от кандидатите.

Новите правила обуславят изцяло нов механизъм за формиране на общата оценка на кандидатите в конкурсите за преместване или повишаване. Тя ще бъде средноаритметична от три цифрови компонента: оценка на атестирането, данните от проверките на ИВСС и кадровото досие на магистрата, оценка на проверените приключили дела и преписки и оценка от писмения изпит (в случаите, когато преминаването на съдия в длъжност прокурор или следовател, прокурор – на длъжност съдия или следовател, а следователя - на длъжност съдия или прокурор, става чрез конкурс за повишаване или преместване, включващ и проверка на знанията за заемане на съответната длъжност чрез писмен изпит по конспект.).

Мярка 2.2.2 Въвеждането като част от първоначалните конкурси за назначаване на съдии и прокурори и атестациите за придобиване на несменяемост на познанията по професионална етика и оценка на развитието на личността, включително общата и правна култура, правосъзнанието и индивидуалната независимост на кандидатите.

В наредбата по чл. 194 от ЗСВ е залегнала новата концепция на законодателя, предвиждаща първоначалното назначаване на съдии, прокурори и следователи да бъде ограничено до заемането на длъжности в началните по степен органи на съдебната власт – районно и окръжно ниво. Заложено е завишаване на критериите за първоначално назначаване на съдии, прокурори и следователи чрез усилване на механизма за проверка на правните им знания. Въвежда се допълнителна проверка на познанията по правото на ЕС и правата на човека чрез решаване на тест на писмения изпит, както и механизми за предварителна оценка на нравствените качества на кандидатите чрез попълване от кандидатите на въпросник при подаване на заявленията за участие в конкурсите, както и включване в събеседването с кандидатите на устния изпит на въпроси от Кодекса за етично поведение на българските магистрати.

Мярка 2.2.3 Провеждане на централизирани конкурси от комисии, определени по материя.

Мярка 2.2.4 Членовете на комисии да се назначават по списък, одобрен от общото събрание на съответната колегия от ВКС и ВАС.

Мярка 2.2.5 Въвеждане на изисквания за професионалната подготовка и опит на магистратите в конкурсните комисии.

С последните изменения в ЗСВ (чл. 189 от ЗСВ) дейността на съдийската и на прокурорската колегия се подпомага от постоянна КАК и от КПА, като броят на членовете, съставът, правомощията и правилата за дейността им се определят от съответната колегия. В състава на КАК се включват членове от колегията, както и

избрани членове от действащи магистрати с ранг или на длъжност съдия във ВКС или ВАС, които се избират от Пленумите на ВКС и ВАС, съответно прокурори с ранг или на длъжност прокурор във ВКП или ВАП или следовател в НСлС, избирани от ОС на прокурорите и следователите, с едногодишен мандат. Член на съответната комисия не може да биде избран за повече от два последователни мандата. Конкурсните комисии се определят с оглед вида на конкурсната материя със задължителното включване на представител на КАК към съответната колегия на ВСС със статут на действащ магистрат. Определянето на членовете се извършва чрез жребий измежду предложените от събранията на съответните органи на съдебна власт магистрати. Членовете на конкурсната комисия следва да са придобили статут на несменяемост и през последните 5 години да не им е било налагано някое от дисциплинарните наказания по чл. 308, ал. 1, т. 3, 4, 5 или 6 от ЗСВ с влязло в сила решение и да притежават ранг равен или по-висок от ранга на обявената свободна длъжност. В наредбата е въведено ограничението на закона в конкурсните комисии да не могат да участват членове на ВСС и административни ръководители.

Мярка 2.2.6 Ограничаване на първоначалното назначаване до не повече от 20% от свободните бройки и до подходящо институционно ниво, както и осигуряване на необходимата допълнителна квалификация.

В чл. 178 от ЗСВ е определено, че ВСС чрез жребий се определя до 10 на сто от броя на свободните длъжности в съда, прокуратурата и следствените органи да се заемат чрез конкурс за първоначално назначаване. Процентите се определят поотделно според нуждите за всяко от нивата в съда, прокуратурата и следствените органи.

Специфична цел 3

Устойчиво повишаване на качеството на дейността на Националния институт за правосъдие (НИП) и утвърждаване на достиженията му

Мярка 2.3.1 Усъвършенстване на първоначалното обучение и надграждане ролята на магистратите-наставници.

След анализ на резултатите от обученията през предходните години на 11.11.2016 г. НИП прие актуализираната, допълнена и съгласувана с ВСС програма за първоначално обучение на кандидатите за младши прокурор.

Институтът продължи да осъществява подкрепа и наблюдение върху работата на младшите съдии и младшите прокурори, докато заемат съответната длъжност. През 2016 г. бяха проведени традиционните годишни срещи-обсъждания на младшите съдии и младшите прокурори от випуск 2015, които са важен инструмент за получаване на обратна връзка относно съдържанието и практическата полза от първоначалната подготовка на кандидатите за младши магистрати.

НИП продължи да изпълнява координираща и обобщаваща функция по отношение на магистратите-наставници на младшите съдии и младшите прокурори. В края на 2016 г. мрежата на магистратите-наставници включва 34 съдии – наставници в окръжните съдилища и 52 прокурори – наставници в районните прокуратури. С цел съобразяване на Правилата за статута и дейността на съдията-наставник и Правилата за статута и дейността на прокурора-наставник в прокуратурите с измененията и допълненията на ЗСВ, въвеждащи фигурата на магистрата-наставник за новоназначените съдии и прокурори (чл. 259, ал. 2 ЗСВ), по предложение на директора на НИП са приети изменения в правилата. Промените са приети с решение на Прокурорската колегия на ВСС от 2.11.2016 г. и решение на Съдийската колегия на ВСС от 25.10.2016 г.

Мярка 2.3.2 Разширяване тематиката и формите на обучение и целевите групи и въвеждане на нови програми за задължително обучение.

Всички обучителни дейности на НИП в областта на текущата квалификация на магистратите през годината, бяха съобразени с актуалните потребности на правораздаването, породени от новото законодателство и конкретните проблеми в правоприлагането. През 2016г. бяха проведени 260 обучения по нови, актуализирани и съществуващи програми за обучение, в които се включиха 3637 обучаеми.

На 11 ноември 2016 г. между НИП и УО на ОПДУ е подписан договор за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ за изпълнение на проект „Качествено професионално обучение за повишаване ефективността на правосъдието”. Проектът предвижда провеждането на широка гама присъствени, регионални и дистанционни обучения, предлагани в съответствие с най-добрите европейски практики.

Мярка 2.3.3 Подобряване на системата за непрекъснато идентифициране на потребностите от обучение в рамките на отделна структура на съдебната власт или съдебен регион. Разработване на ефективна система за оценка на качеството на всеки обучителен курс.

НИП стартира инициатива за подобряване на идентифициране потребностите от обучения. През октомври – ноември 2016 г. НИП осъществи кампанията по проучване на нуждите от обучение. Наред с провеждането на срещи по апелативни райони са използвани и възможностите на информационните технологии за получаване на актуална информация относно потребностите на целевите групи. Използвана е методика за попълване на електронни формуляри (анкетни карти) и електронно обобщаване на данните.

Мярка 2.3.4 Внедряване на система за управление на качеството и дългосрочна програма за организационно развитие, включително подобрение на организационно-управленската структура при гарантиране програмната самостоятелност на НИП.

НИП подаде проектно предложение „Иновативни продукти и услуги в обучението, предоставяно от НИП“ за финансиране от ОПДУ на 13.12.2016 г. Проектното предложение, наред с цялостна концепция за въвеждане на иновативни подходи за съвременно обучение на целевите групи, включва и изграждане и внедряване на информационна система за управление на процеса на обучение. Целта е устойчиво повишаване на качеството на обучение в НИП по европейски стандарт и при отчитане на процеса на дигитализация във всички сфери.

Мярка 2.3.5 Развиване на система от мерки за стимулиране и наблюдение на усъвършенстването на правната квалификация на прокурорите и съдиите и гаранции за участието им в обучения.

НИП участва и като бенефициент по процедура „Повишаване на компетентността на магистратите и съдебните служители чрез ефективно обучение в Националния институт на правосъдието по Оперативна програма „Добро управление“. Целите на процедурата съответстват на подцели 2.3.2, 2.3.3, 2.3.4 и 2.3.5 към специфична цел 3 на Актуализираната стратегия.

Специфична цел 4

Ефективни атестации, основани на еднакъв комплексен стандарт, който оценява в дълбочина всички аспекти от работата на съдията, прокурора, следователя

Мярка 2.4.1 Оценка на практиката по провеждане на атестация за придобиване статут на несменяемост.

Мярката е изпълнена по отношение изработването на нова наредба по чл. 209б от ЗСВ за атестиране на съдия, председател и заместник-председател на съд и в процес на изпълнение по отношение на проект „Подобряване процедурите по атестация и подобряване на дисциплинарната практика в съдебната система“.

На 23.02.2017 г. Пленумът на ВСС прие отделни наредби по чл.209б на съдийската и прокурорската колегии, съобразени изцяло с промените на ЗСВ от 2016 г. относно видовете атестиране, в т.ч. и за придобиване статут на несменяемост, чиято цел е извършването на обективна оценка на професионалната квалификация и на спазването на правилата на съответния етичен кодекс след навършване на 5-годишен стаж на длъжност съдия, прокурор или следовател. Спецификите при атестирането за придобиване статут за несменяемост са отчетени в методите и механизма на оценяване и източниците на данни за анализ, както и в съдържанието на комплексната оценка.

Мярка 2.4.2 Въвеждане на специфични правила и механизми за атестиране за съдиите, съответно прокурорите и следователите, съобразени със спецификата на тяхната роля, както и с мерките за реорганизиране на прокуратурата и следствието, включително чрез засилване на ролята и отговорността на административните ръководители в системата на прокуратурата и следствието.

В двете отделни наредби по чл. 209б от ЗСВ са конкретизирани показателите и методиката за провеждане на атестиране на съдии, и за атестиране на прокурори и следователи. Всички видове атестиране на съдиите се извършва само от КАК, а това на прокурорите и следователите се извършва от постоянните атестационни комисии и КАК при Прокурорската колегия на ВСС.

В наредбата, отнасяща се за прокурорите и следователите, са отчетени спецификите при предварителното атестиране, атестирането за придобиване статут за несменяемост и периодичното атестиране, които са отразени в компонентите и източниците на данните за анализ при реализацията на методите за атестиране, при механизма на оценяване, както и в съдържанието на комплексната оценка на проекта за наредба. Отражена е засилената роля на административните ръководители и задълженията им по участие в изготвянето и контрола на индивидуалните планове за професионално развитие.

Мярка 2.4.3 Въвеждане на централизирано атестиране. Обсъждане на модел, предвиждащ комисии, съставени от командировани за целта съдии и прокурори към съответната колегия на ВСС.

Мярка 2.4.4 Регламентиране на изисквания за необходимите качества на членовете на централните атестационни комисии (за съдии и прокурори) и избора им от общите събрания.

С изменението на ЗСВ от 2016 г. е предвидено в състава на КАК при Съдийската колегия да се включат членове на колегията, както и избрани членове от действащи към момента на избора съдии с ранг или на длъжност съдия във ВКС или във ВАС. Атестирането на съдии се извършва централизирано от КАК към съдийската колегия на ВСС. Комисията се състои от 17 членове, от които единадесет командировани съдии, избрани от Пленумите на ВКС и ВАС и шестима членове от състава на съдийската колегия на ВСС. Членовете на комисията, избрани от Пленумите на ВКС и ВАС изпълняват задълженията си за срок от една година, с откъсване от работата.

При атестирането на прокурори и следователи е въведен диференциран подход в зависимост от вида и нивото на атестираните. Въведен е централизиран орган КАК към прокурорската колегия на ВСС. Изрично е регламентиран съставът и изискванията към изборните членове – действащи към момента на избора прокурори или следователи с ранг или на длъжност прокурор във ВАП, ВКП или НСлС. Комисията се състои от 11 членове, от които 5 членове от Прокурорската колегия и 6 са командировани, както

следва: 1 прокурор, избран пряко от Общото събрание (ОС) на ВАП, 3 прокурори, избрани пряко от Общото събрание на ВКП, и 2 следователи, избрани от Общото събрание на следователите в НСлС.

Членовете на Комисията, избрани от съответните общи събрания, изпълняват задълженията си за срок от 1 година, без откъсване от работата, но при 50% натовареност при изпълнение на преките трудови задължения.

Мярка 2.4.5 Утвърждаване на обективното отчитане на качеството на работа на основата на анализ на качеството на всички постановени актове и пълна информация за другите професионални дейности на магистратите чрез съответни промени в методиката за атестиране.

В Наредба за показателите, методиката и реда за атестиране на съдия, председател и заместник-председател на съд, оценката на качеството на работата на съдиите е предвидено да се извършва чрез анализ на фактите, установени в рамките на инстанционния контрол относно постановените от тях актове, съобразно спецификите на отделните материи. Оценяването на работата на съдия ще се извършва въз основа на анализа на съдържанието на актовете и съпоставяне, сравняване и анализ на: съотношение между постановени, подлежащи на обжалване и обжалвани актове; съотношение между брой обжалвани (проверени), потвърдени, изцяло отменени, изменени актове, прекратени производства, възобновени такива и основанията за това; брой актове, недопуснати до касационно обжалване; брой уважени молби за определяне на срок при бавност и необжалваеми съдебни актове.

Качественото оценяване на работата на прокурорите се извършва въз основа на комплексен анализ, сравняване и обобщаване на резултатите от проверените прокурорски актове по реда на инстанционния, служебен и съдебен контрол, статистически данни за вида и броя на останалите актове, наблюдаваните и решени от атестирания преписки и дела, като се акцентира на качеството на работата на атестираните.

Мярка 2.4.6 Въвеждане на методи за оценяване мотивираността на атестираните магистрати и разработването на система от подпомагащи мерки за повишаването на мотивацията и справянето с различни предизвикателства, свързани с работата. Въвеждане на основата на анализ на постановените актове и на самооценката на атестирания на система от мерки за идентифициране на необходимостта от индивидуалното му обучение и за включването му в подходящи форми за продължаващо обучение и усъвършенстване на професионалната му квалификация.

Между ВСС и УО на ОПДУ е сключен договор от 8.09.2016 г. за изпълнение на проект „Подобряване процедурите по атестация и подобряване на дисциплинарната практика в съдебната система”. Той е насочен към изпълнението на мерките, свързани с мотивация и самооценка на магистратите, формиране на възнагражденията и допълнителните придобивки и провеждане на дисциплинарни производства. Ще се въведе модел за индивидуален план за оценка за планиране на личното развитие при отчитане на необходимостта от усъвършенстване на професионалната квалификация и компетентност, както и Указания към него, съдържащи конкретни механизми за повишаване на мотивацията и извършване на оценка и самооценка. Неизменна част от процеса е и създаването на ефективен модел за формиране на възнагражденията и допълнителните придобивки на магистратите, задаващ обективни правила и стабилност и предвидимост при формирането им.

Мярка 2.4.7 Въвеждане на индивидуален план за лично развитие на всеки съдия, прокурор и следовател като част от атестирането му, в който да бъдат конкретизирани намеренията и задълженията му за допълнителна квалификация

по определен проблем или правна материя и за включване при необходимост на системата от подпомагащи мерки.

Основен приоритет в проекта на ВСС „Подобряване процедурите по атестация и подобряване на дисциплинарната практика в съдебната система” е разработването и въвеждането на индивидуален план за развитие, който ще дава възможност за планиране личното развитие на магистрата, в т.ч. и необходимостта от специфични индивидуални обучения за усъвършенстване на професионалната квалификация по дадена материя, което е в пряка взаимовръзка и с новите законови регламенти. В рамките на проекта ще бъдат проведени обучения за попълване на Единния атестационен формуляр, както и обучения по прилагане на разработената от двете постоянни атестационни комисии Наредба за атестиране и разработения индивидуален план за развитие.

Специфична цел 5

Въвеждане на принципите на справедливия процес в дисциплинарните производства спрямо магистрати

Мярка 2.5.1 Създаване на централизирана дисциплинарна комисия към всяка от колегиите във ВСС, съставена от командировани за целта магистрати, избрани от съответните общи събрания.

Конституирани са постоянни комисии „Дисциплинарна дейност и взаимодействие с Инспектората към Висшия съдебен съвет“ на 26.04.2016 г. към прокурорската и на 19.05.2016 г. към съдийската колегия на ВСС.

Мярка 2.5.2 Консултации за изработване на проект за реструктуриране на дисциплинарното производство с цел удовлетворяване на международните стандарти и препоръки и гарантиране на реалния му състезателен характер, например чрез предвиждане дисциплинарната процедура да се провежда пред ВКС, който да бъде определен като единствено компетентен да налага дисциплинарни наказания на магистратите или пред пряко избрана дисциплинарна колегия.

Действията по изпълнение на мярката са включени като част от дейностите в проектно предложение на ВСС „Подобряване на процедурите по атестиране и дисциплинарна практика в съдебната система“ за финансиране от ОПДУ. Ключов елемент от проекта е реализирането на оценка на дисциплинарното производство, като на база установените пропуските и след проучване на европейската практика се предвижда разработването на стандарт за провеждане на дисциплинарните производства.

Мярка 2.5.3 Въвеждане на възможности за търсене на дисциплинарна отговорност на председателите на ВКС и ВАС и главния прокурор.

Специфична цел 6

Предвидими правила за определяне на възнаграждението

Мярка 2.6.1 Гаранции за автоматична актуализация на възнаграждението на магистратите чрез предвиждане на механизъм на обвързване със средномесечното възнаграждение в публичната сфера и предвиждане на съответните бюджетни провизии.

Съгласно измененията в ЗСВ от 2016 г. основното месечно възнаграждение за най-ниската съдийска, прокурорска и следователска длъжност се определя в размер на удвоената средномесечна заплата на заетите лица в бюджетната сфера съгласно данните на Националния статистически институт.

Мярка 2.6.2 Премахване на елементите на индивидуалната преценка при определянето на допълнително трудово възнаграждение в органите на съдебната власт и тяхната администрация чрез законоустановеност на вида и размера им.

Мярка 2.6.3 Оценка на формите на поощрения и предложения за тяхното развитие.

Между ВСС и УО на ОПДУ е сключен договор на 8.09.2016 г. за изпълнение на проект „Подобряване процедурите по атестация и подобряване на дисциплинарната практика в съдебната система“. Неизменна част от процеса е и създаването на ефективен модел за формиране на възнагражденията и допълнителните придобивки на магистратите, задаващ обективни правила и стабилност и предвидимост при формирането им.

Специфична цел 7

Отчитане становището на съдиите, прокурорите и следователите в процеса на администриране на съдебната власт

Мярка 2.7.1 Периодични проучвания на мненията на съдиите, прокурорите и следователите по въпросите на администрирането на съдебната власт и представяне на резултатите на публично обсъждане.

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 3: ЕФЕКТИВНО АДМИНИСТРИРАНЕ НА СЪДЕБНАТА ВЛАСТ

Специфична цел 1

Управление, основано на знанието – капацитет за изследвания, свързани с управлението и работата на органите на съдебната власт

Мярка 3.1.1 Изграждане на методологическо експертно звено, което да осигурява единство и надеждност на статистиката за работата на органите на съдебната власт и досъдебното производство.

Мярка 3.1.2 Развитие на капацитет в НИП за провеждане на теоретични и емпирични изследвания в областта на криминологията, включително критическите изследвания на наказанията и техните алтернативи, социологията, статистиката, психологията, организационното развитие, информационното и компютърно осигуряване, съдебните иновации и др. за нуждите на администрирането и развитието на органите на съдебната власт.

Обхватът на изследователската работа на НИП е дефиниран в измененията на ЗСВ от август 2016 г. Съгласно чл. 249, ал. 2 „...организира приложно изследване и анализ на практики в областта на правосъдието“.

Провеждането на три правни изследвания е заложено в проект на НИП за финансиране от ОПДУ „Качествено професионално обучение за повишаване ефективността на правосъдието“.

Мярка 3.1.3 Повишаване на аналитичния капацитет на ВСС в областта на планиране и администриране на съдебната власт – аналитични звена за оценка на натовареност, достъпа до правосъдие, професионалната квалификация на кадрите и др.

На 1.04.2016 г. влязоха в действие Правила за оценка на натовареността на съдилищата и стартира работата на Система за отчитане на натовареността на съдилищата, интегрирана към централизираната система за случайно разпределение на делата. Създаден е Механизъм за мониторинг на прилагането на Правилата за оценка

на натовареността на съдиите и Номенклатурата на статистическите кодове по видовете дела. Приета е актуализираната Номенклатура която изменя редакцията на текстовете в Раздел IV „Критерии за корекция на коефициентите за тежест на административните дела“ от Правилата за оценка на натовареността на съдиите.

Специфична цел 2

Регулиране на натовареността на магистратите и на структурите на съдебната власт

Мярка 3.2.1 Въвеждане на постоянен механизъм за измерване тежестта на отделните видове дела и преписки и допълнителните служебни задължения.

Мярка 3.2.2 Въвеждане на механизъм за определяне на норма на натовареност на магистратите и на съдебната администрация и равномерно разпределение на делата и преписките в рамките на отделните структури на съдебната власт и интегрирането му с другите процеси на планиране (по 3.3 и 3.4).

Комисията по предложенията и атестациите до конституирането на КАК в последствие КАК на Съдийската колегия развива като основна своя дейност оптимизиране и преразпределяне на щатните длъжности в ОСВ, като свързва това оптимизиране със задължително изследване и съобразяване с показателите за натовареност на съответните органи, брой дела за разглеждане месечно от съдия и брой решени дела месечно от съдия /параметър на ефективност на магистрата/. Осъществява се постоянен мониторинг на натовареността и периодично се правят предложения за закриване/разкриване или за преместване на съдийски длъжности от по-ниско натоварени съдилища в по-високо натоварени съдилища.

Мярка 3.2.3 Стандарт за условия на труд в съдилищата и прокуратурите.

Мярка 3.2.4 Пакет от мерки за намаляване на натовареността, включително с помощта на облекчаване на процедурни правила, засилено използване на алтернативни форми за решаване на спорове и въвеждане на електронно правосъдие.

Подадено е проектно предложение “Насърчаване използването на медиацията като алтернативен способ за решаване на спорове” по процедура Стратегически проекти в изпълнение на Актуализирана стратегия за продължаване на реформата в съдебната система и Стратегията за въвеждане на електронно управление и електронно правосъдие в сектор „Правосъдие“ 2014- 2020 г. по Оперативна програма „Добро управление“.

Специфична цел 3

Бюджетът на съдебната власт – инструмент за ефективно управление, отчетност и реформа

Мярка 3.3.1 Въвеждане на програмно бюджетиране за всяка структура от институциите на съдебната власт и ориентиране на бюджета към постигане на резултати и обвързване на финансирането със заложените цели, дейности, натовареност и обективна оценка на разходите по видове преписки и дела така, че да се постигне адекватно финансиране на правораздаването като основна държавна функция.

Мярка 3.3.2 Дефиниране и периодично обновяване на цели и индикатори за изпълнение в партньорство между ВСС, Министерството на правосъдието, Министерството на финансите и гражданското общество, както и периодично обновяване на оценката на разходите по видове дела.

Мярка 3.3.3 Въвеждане на ефективни мерки за децентрализация на планирането и изпълнението на бюджета, обвързани с изисквания за повишена прозрачност, публичност и отчетност на резултатите и изпълнението на целите и планирането на разходите и дейността на всяка структура на съдебната власт в съответствие с локално планирани приоритети.

Мярка 3.3.4 Тримесечна и годишна отчетност за изпълнението на целите (по 3.3.2 и 3.3.3) и постигането на резултати; периодична външна оценка („Доклад за състоянието на съдебната власт“).

Предстои изпълнение по мерките като с решение на комисия „Бюджет и финанси“ е възложено на дирекция „Финанси и бюджет“ и отдел „Европейски и международни програми и проекти“ в администрацията на ВСС да предприемат действия по мярката за стартирането на проект „Въвеждане на програмно бюджетирание за всяка структура от институциите на съдебната власт и ориентиране на бюджета към постигане на резултати и обвързване на финансирането със заложените цели, дейности, натовареност и обективна оценка на разходите по видове преписки и дела така, че да се постигне адекватно финансиране на правораздаването като основна държавна функция“.

Специфична цел 4

Въвеждане на инструменти за дългосрочно планиране

Мярка 3.4.1 Стандарт и система от мерки за оценката на достъпа до правосъдие на гражданите и юридическите лица.

От Министерство на правосъдието в партньорство с ВСС подаде проектно предложение “Ефективен достъп до правосъдие” за финансиране от ОПДУ. С осъществяването на дейност „Модел на достъп до правосъдие за гражданите и бизнеса“ ще се постигне практическо изпълнение на мярката. Предвижда се изработването на аналитичен доклад относно възможностите за достъп до правосъдие в България, включително на съдебното изпълнение; ще бъде изработен модел за оценка на достъпа до правосъдие и ще бъде извършено проучване сред гражданите и бизнеса относно разработения модел за достъп до правосъдие.

Мярка 3.4.2 Създаване на специализирана географско-информационна система (ГИС), включваща инструменти за анализ и мониторинг на факторите, свързани със социално-икономическото развитие на съдебните райони и натовареността на съдилищата.

Мярка 3.4.3 Оценка на ефективността на отделните структури на съдебната власт и реформа на съдебната карта.

Мярка 3.4.4 План за развитие на човешкия ресурс, обвързан с програмното бюджетирание, на основата на който да се съставя и актуализира план за ритмичното провеждане на конкурсите в съдебната власт.

Мярка 3.4.5 Оценка на ефективността на структурите за специализирано правосъдие (системата на административните съдилища; военните съдилища; специализираните наказателни институции).

Изпълнението на мерките е залегнало като дейности на ВСС по проект „Създаване на модел за оптимизация на съдебната карта на съдилищата и прокуратурите и разработване на Единна информационна система за съдилищата“ по ОПДУ. На 04.01.2017 г. е сключен договор с предмет „Предоставяне на консултантски услуги във връзка с изготвянето на тръжни документации за избор на изпълнители и подпомагане на дейностите по управление на проекта“.

През 2016 г. комисии от съдии от ВКС, назначени със заповеди на председателя на ВКС, извършиха проверки на организацията на дейността на съдиите от всички апелативни съдилища в Република България (включително на дейността на Апелативния специализиран наказателен съд и на Военно-апелативния съд). Освен това

е изготвен и Анализ – доклад на дейността на военните съдилища в периода 2014 – 2015 г. Докладите от извършените проверки бяха изпратени за обсъждане на Съдийската колегия на ВСС и на председателите на апелативните съдилища, като по съдебните райони на съответните апелативни съдилища са проведени събрания за обсъждане на направените констатации и препоръки. Докладите от извършените проверки са изпратени за обсъждане на Съдийската колегия на ВСС, на председателите на АСНС, СНС, Военно-апелативния съд, военните съдилища, а анализът на АСНС и СНС – и на министъра на правосъдието.

Извършен е анализ и оценка на работата на специализираните прокуратури от създаването им до края на 2015 г. Резултатите от анализа са обективирани в доклад, включващ и препоръки за подобряване на работата на двете прокуратури.

Мярка 3.4.6 Въвеждане на механизъм за постоянна оценка на ефекта от приложението на ГПК, НПК и АПК.

Изпълнението на мярката е залегнало като дейност „Инструмент за оценка на прилагането на ГПК, НПК и АПК“ в подаденото от Министерство на правосъдието проектно предложение “Ефективен достъп до правосъдие”, финансирано от ОПДУ. Изпълнението на проекта предвижда разработването на методология за оценка на прилагането на НПК, ГПК и АПК; провеждане на обучение за прилагане на новата методология и извършване на пилотен анализ на прилагането им, съдържащ изводи и препоръки. Предвидено е и обществено обсъждане за резултатите от проучването.

Мярка 3.4.7 Наблюдение на продължителността на делата и преписките и анализ на възможностите за повишаване на ефективността на разглеждането им.

ВСС е изготвил проектно предложение за финансиране по ОПДУ „Въвеждане на система за наблюдение и регулиране на натовареността на магистратите и съдебната администрация, създаване на стандарт за условията на труд в органите на съдебната власт и повишаване на ефективността на работата им”.

Мярка 3.4.8 Механизъм за анализиране на въздействието на проектите за законодателни изменения върху натовареността на органите на съдебната власт и утвърждаването на прилагането му за всички законопроекти, които биха имали въздействие върху съдебната власт, чрез включването му като задължителна част от съгласувателната процедура по приемането на нормативните актове.

От ноември 2016 г. са в сила измененията в Закона за нормативните актове, които регламентират процедурите по оценка на въздействието на нормативните актове. Въведено е задължението при изработване на проекти на закони, кодекси, наредби и др. да се извършва предварителна оценка на въздействието, при гарантирано участие на граждани и юридически лица в процеса на обществено консултиране. В резултат на извършена проверка чрез последваща оценка на въздействието върху прилагането на конкретен акт той ще може да бъде отменен, изменен или допълнен.

Специфична цел 5 Електронно правосъдие

Мярка 3.5.1 Изграждане на оперативен капацитет за осигуряване процесите на поетапно въвеждане и прилагане на е-правосъдие в сектор „Правосъдие“.

Налице стратегическата рамка за въвеждането електронното правосъдие - Концепция, Стратегия и Пътна карта. Крайната цел включва огромна промяна, която ще засегне милиони граждани.

В Пътната карта за електронно правосъдие, която е приета от Министерския съвет и ВСС, са разписани конкретните мерки за преминаване към напълно дигитален формат на правораздаване. Министерството на правосъдието вече е предприело стъпки по изграждане на редица електронни услуги като възможността за българските граждани в чужбина да заявяват и да им бъде предоставяно свидетелство за съдимост по електронен път от консулските служби; предоставяне на справки за съдимост по електронен път, което може да става през цялото денонощие; подаване по електронен път на отчетни документи за дейността на юридическите лица с нестопанска цел.

Мярката кореспондира със специфична цел 1.1 А) Сформиране на централизирана организационна структура с цел успешно изпълнение на единна политика по е-управление и е-правосъдие в Сектор „Правосъдие“ (СП), вкл. последователно изпълнение на целите от настоящата пътна карта, чрез реструктуриране на щатната численост на МП и ВБРК от Стратегията за електронно управление и електронно правосъдие в сектор „Правосъдие за 2014-2020г.

Мярка 3.5.2 *Надеждна и сигурна е-комуникация между органите на съдебна и изпълнителна власт, граждани и бизнес. Централизиране на ресурсите чрез използване на държавния хибриден частен облак (ХЧО).*

Мярката кореспондира с специфична цел 2.1.А) Инвентаризация и анализ на състоянието на ИТ и комуникационната инфраструктура, информационните системи и услуги на СП.

Изготвено е и проектно предложение за финансиране по ОПДУ на мярка Б) Доразвитие на виртуалната частна мрежа, обхващаща сградите на сектора, гарантираща надежден и сигурен обмен на информация за структурите в Сектор „Правосъдие“, което е в етап на оценка.

Изготвено е и проектно предложение по ОПДУ мярка 2.2.А) Поетапна миграция на съществуващите разпределени ресурси, системи и услуги на структурите в СП към ХЧО за електронно управление, което е в етап на оценка.

Мярка 3.5.3 *Равнопоставен и максимално близък до гражданите и бизнеса достъп по електронен път до е-правосъдие и е-управление и превръщането му в предпочитан пред традиционния, ползващ документи на хартиен носител.*

Мярката е в съответствие със Стратегията за електронно управление и електронно правосъдие в сектор „Правосъдие“ за 2014-2020 г. – Специфична цел 3 от Пътната карта.

Изготвено е проектно предложение по мярка 3.1.Б) Доразвитие и централизиране на порталите в СП за достъп на граждани до информация, е-услуги и е-правосъдие, което е в етап на оценка.

Съгласно чл. 360в от ЗСВ се въвежда задължение за ВСС да изгражда и поддържа единен портал за електронно правосъдие. Единният портал за електронно правосъдие е информационна система, чрез която се осигурява възможност за заявяване на извършването на удостоверителни изявления в електронна форма; извършване на процесуални действия в електронна форма; връчване на съобщения и призовки; достъп до поддържаните от органите на съдебната власт електронни дела и публични регистри.

Целта е органите на съдебната власт да предоставят безплатен, безпрепятствен, пряк и постоянен електронен достъп на лицата до идентифицираща и друга полезна информация при упражняването на права в електронна форма.

Мярка 3.5.4 *Оперирание с електронно съдържание от страна на служители и магистрати чрез преминаване от използването и водене на документи и дела на хартиен носител към електронни такива и нормативно обезпечаване за тяхното използване в съответствие с приетите стратегически документи в сектора.*

С измененията на ЗСВ от 2016 г. в Глава осемнадесета „а“, раздел III се регламентира воденето, съхраняването и достъпът до единен електронен регистър на актовете на съдилищата. Регистърът на актовете на съдилищата е електронна база данни, съдържаща актовете, които слагат край на производството пред съответната инстанция или подлежат на самостоятелно обжалване. В регистъра могат да се обявяват актове и да се правят други отбелязвания в предвидените от закона случаи.

В Специализирания наказателен съд е въведена в експлоатация съдебно-административна система, която е съобразена и с утвърдена практика в различни съдилища. Тя е предназначена за автоматизирана дейност на магистратите и съдебните служители. Чрез нея се регистрират подробно постъпващите в съда документи като след насрочване на дело например програмата генерира самостоятелно призовки и съобщения и придружителни писма, с които се уведомяват страните за изготвените съдебни актове. Чрез деловодната система се публикуват съдебни актове в Централния уеб базиран интерфейс за публикуване на съдебните актове.

Мярката е в съответствие със Стратегията за електронно управление и електронно правосъдие в сектор „Правосъдие за 2014-2020г. Разработен е проект „Редизайн на АИС в МП и ВБРК с цел преминаването към използване и обмен само на електронни документи и електронно съдържание в сектор а и обучение на служителите за работа с електронни документи“, който е в етап на оценка с цел финансиране по ОПДУ.

Друго проектно предложение, подадено за финансиране от ОПДУ, което е в етап на оценка и изпълнението му ще допринесе за изпълнение на мерките от Стратегията е „Изграждане на средства за видеоконферентни връзки и тяхното използване във фазите на досъдебно и съдебно производство; трансгранично сътрудничество в правораздаването“. С изпълнението на проекта ще бъдат оборудвани и пуснати в експлоатация 26 зали за видеоконференции (20 в съдилища и 6 в места за лишаване от свобода) и ще бъдат обучени потребители за работа и администриране на системата. Предвижда се да бъде утвърден от пленума на ВСС Наръчник с правила за използване на видеоконферентни връзки, включително при необходимост, с предложения за промени в нормативната уредба.

С измененията на ЗСВ, в Глава осемнадесета „а“ са уредени удостоверителните изявления и процесуални действия в електронна форма. Определен е режимът за създаване на електронни дела.

Мярка 3.5.5 *Достъп и комуникация между регистрите само по електронен път при предоставяне на гражданите и бизнеса на комплексно административно обслужване (КАО).*

Мярката е в съответствие със Стратегическа цел 5 от Пътната карта към Стратегията за електронно управление и електронно правосъдие в сектор „Правосъдие за 2014-2020г. В етап на оценка е проектно предложение „Анализ на съществуващите регистри и необходимостта от тяхната трансформация или създаване на нови във връзка с предоставянето на електронни услуги и КАО“.

Специфична цел 6:

Развитие на отделните институции на съдебната власт

Мярка 3.6.1 *План за регулиране натовареността на ВАС и системата на административните съдилища, включително чрез промяна в подсъдността на определени видове дела и структурни мерки.*

Мярка 3.6.2 *План за намаляване натовареността на ВКС.*

Мярка 3.6.3 Прилагане на целите, заложените в стратегическия план „Политики за управление на ВСС“.

Мярка 3.6.4 Анализ и оценка на състоянието на ИВСС и практиката му и провеждане на дискусия за нуждите от законодателни и организационни промени, включително предвиждане на подразделения на съдийски и прокурорско-следователски екипи в състава му.

Със ЗИД КРБ бе допълнена разпоредбата на чл. 132а, ал. 6 КРБ, определяща правомощията на Инспектората. Подразделението на съдийски и прокурорско-следователски екипи в състава на ИВСС е постигната, с изменението на чл. 42, ал. 3 ЗСВ (ДВ, бр. 62 от 2016 г., в сила от 9.08.2016 г.). Разпоредбата въвежда диференцирани изисквания към кандидатите за длъжността инспектор в ИВСС, които позволяват последващото профилиране на екипите на Инспектората.

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 4 МОДЕРНА И ЕФЕКТИВНА НАКАЗАТЕЛНА ПОЛИТИКА

Специфична цел 1

Актуализация на наказателната политика

Мярка 4.1.1 Оценка на съществуващата Концепция за наказателна политика (валидна до 2014 г.) и нейното изпълнение.

Мярка 4.1.2 Разработване на нова Концепция за наказателна политика като основа за останалите мерки по този приоритет.

На основата на дефинираната цялостна актуална картина на криминогенната среда и анализи на действащата Концепция за наказателната политика и на Наказателния кодекс, ще бъде разработена нова Концепция за наказателната политика на Република България. Министерство на правосъдието предвижда извършването на задълбочен анализ на криминогенните фактори и в рамките на проект, финансиран от ОПДУ („Нова наказателна политика“), ще разработи Концепция за наказателна политика. Разработена е идея за нова наказателна политика съвместно с холандски експерти, които са провели експертна мисия в България и са предоставили доклад.

Мярка 4.1.3 Приемане на модерен Кодекс на административните нарушения и наказания (КАНН), който реализира целта за заменяне на наказателните с по-гъвкави и социално-оправдани административно-наказателни санкции за голям брой деяния. Постоянен процес на наблюдение приложението и ефекта от КАНН.

Разработен е проект на КАНН. (Вж. отчет 2015 г.)

Мярка 4.1.4 В светлината на новата Концепция за наказателна политика оценка на нуждата от актуализация на конкретни институти и състави от Наказателния кодекс и разработване на съответен проект за неговото обновяване.

Подадено е проектно предложение „Нова концепция за наказателната политика“ за финансиране от ОПДУ, което е на етап оценка. Целта на проекта е да допринесе за концептуалното осъвременяване на наказателната политика. На основата на дефинираната цялостна актуална картина на криминогенната среда и анализи на действащата Концепция за наказателната политика и на Наказателния кодекс, ще бъде разработена нова Концепция за наказателната политика на Република България. Като резултат от проекта ще бъде изработен аналитичен доклад с препоръки за изменения на действащия Наказателен кодекс.

Мярка 4.1.5 *Постоянен процес на наблюдение на приложението и ефекта от НПК, осигурен с необходимите помощни изследвания.*

От Министерство на правосъдието в партньорство с ВСС подаде проектно предложение "Ефективен достъп до правосъдие" за финансиране от ОПДУ. С осъществяването на дейност „Инструмент за оценка на прилагането на ГПК, НПК и АПК“ ще се постигне разработване на методология за оценка на прилагането на НПК, ГПК и АПК; предвидено е обучението на представители от Министерството на правосъдието за прилагане на новата методология; ще бъде извършен и анализ на прилагането на НПК, ГПК и АПК, съдържащ изводи и препоръки; ще бъде проведено обществено обсъждане за резултатите от проучването.

Мярка 4.1.6 *Анализ и оценка на системата на пробацията и продължаващ мониторинг.*

През месец април 2016 г. Народното събрание прие ЗИД на Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража (ДВ брой 32/2016 г.). Новата уредба има за цел да разшири и оптимизира прилагането на пробационните мерки в съответствие с европейските стандарти чрез въвеждането на система за електронно наблюдение.

Министерство на правосъдието подаде проектно предложение „Нова концепция за наказателната политика“ за финансиране от ОПДУ. Предвидено е да бъде направен анализ на системата на пробация в България и оценка на прилагането на конкретните пробационни мерки, съдържащи се в наказанието „пробация“, включително предложения за осъвременяване на института.

Мярка 4.1.7 *Анализ и оценка на системата за отнемане в полза на държавата на незаконно придобито имущество.*

Мярка 4.1.8 *План за развитие на социални мерки за реинтеграция, предвиждащ осигуряване на средства и създаване на организация за ефективно прилагане на мерки за подкрепа на осъдените на пробация, в това число и включването им в курсове за ограмотяване, професионална квалификация и други мерки за обществена подкрепа.*

По проект „Модернизиране на пенитенциарната система в България“, финансиран от ОПДУ, който се изпълнява от Министерството на правосъдието, се предвижда да бъде закупена и внедрена система за електронно наблюдение и обучение за работа с нея. Така се изпълняват законовите разпоредби и препоръките в Европейските правила за наказания без лишаване от свобода на Съвета на министрите към СЕ и Препоръка СМ/Rec (2014)4 на Комитета на министрите за електронното наблюдение като средство, допринасящо за рехабилитация, ограничаване на рецидива и сигурност на обществото. В рамките на проекта ще бъде извършена оценка на Концепцията за развитие на Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ (ГДИН) от май 2014 г. и ще бъде разработена Стратегия за развитие на пенитенциарната система.

Мярка 4.1.9 *Прилагане на алтернативни способи за решаване на наказателни дела, включително чрез форми на възстановително правосъдие.*

Мярка 4.1.10 *Развитие на капацитет за емпирични и мултидисциплинарни криминологични изследвания.*

Специфична цел 2

Реформа и развитие на органите по разследването

Мярка 4.2.1 *Оценка на състоянието на досъдебното производство и органите с разследващи функции.*

През 2016 г. ПРБ изготви анализ на решенията на Европейския съд по правата на човека (ЕСПЧ), с които е било установено, че българските власти не са изпълнили задължението си за провеждане на ефективно разследване. Анализът обхваща и

националните производства, във връзка с които са подадени жалби до ЕСПЧ и са постановени осъдителни решения на ЕСПЧ срещу България. Докладът съдържа препоръки за преодоляване на пропуските и нарушенията, свързани с провеждането на ефективно разследване.

В МВР се прилага мониторинг от месец март 2016 г. Събират се и ежемесечно се обобщават данните от всички регионални структури (брой извършени извънпроцесуални проверки, брой образувани досъдебни производства и др.) за престъпленията, включени в одобрения от Прокуратурата Единен каталог на корупционните престъпления. С цел оптимизация и повишаване на ефективност на работата по тази линия се поддържа периодичен контакт и се оказва методическа помощ на съответните звена в Столична дирекция на вътрешните работи и Областна дирекция на МВР (от служителите от отдел “Икономическа полиция” в Главна дирекция „Национална полиция”). Анализът на данните за периода март – декември 2016 г. показва, че в резултат от приложените мерки, броят на образуваните досъдебни производства за корупционни престъпления, е значително увеличен.

Мярка 4.2.2 Изработване цялостна интегрирана стратегия за развитие на органите с разследващи функции.

В ПРБ продължава изпълнението на създадения през 2014 г. Механизъм за ежемесечно наблюдение на делата, образувани за корупционни престъпления. В тази връзка е въведен Единен стандарт за отчитане и наблюдение на делата за корупционни престъпления и организирана престъпност и е създадена организация за приоритетна работа по направленията противодействие на корупцията и организираната престъпност. Въз основа на ежемесечните данни се извежда анализ на тенденциите в ефективността и срочността на разследването като съпоставките се правят за шестмесечен период. Анализите се докладват на ръководството на ПРБ за предприемане на необходимите мерки.

Мярка 4.2.3 Обвързване на атестирането и кадровия процес на органите с разследващи функции с резултатите от наказателния процес.

Мярка 4.2.4 Трайно решение за статуса на следствието, броя и натоварването на следователите на основата на новата Концепция за наказателна политика и Интегрираната стратегия за развитие на органите с разследващи функции.

Специфична цел 3 Ефективна прокуратура

Мярка 4.3.1 Независим експертен мониторинг в рамките на механизма за сътрудничество и оценка на ЕК за състоянието и ефективността на Прокуратурата на Република България (ПРБ), факторите за политическо, йерархично и друго неправомерно влияние в нея, както и формите на злоупотреба с прокурорски правомощия.

През 2016 г. е направен Независим анализ на структурния и функционален модел на Прокуратурата на Република България от петима независими международни експерти – прокурори от Великобритания, Испания, Германия и Нидерландия. Мисията им е организирана от Службата за подкрепа на структурната реформа (СПСР) по искане на българските власти. Независимите експерти имаха 7 посещения в България, по време на които интервюираха над 200 души – магистрати, полицейски служители, адвокати, разследващи журналисти, експерти и представители на НПО. Прокурорите се запознаха и с няколко хиляди страници документи. През цялото време мисията им бе координирана от МП и СПСР, които работеха в тясно сътрудничество.

Изготвен е окончателен доклад, съдържащ редица препоръки за работата на прокуратурата, съда, ВСС и ИВСС и МП. Предстои изработване на проект на пътна карта за изпълнение на препоръките на СПСР.

Мярка 4.3.2 Изследване на статуса на прокурорите и факторите, които ограничават тяхната професионална самостоятелност, ефективност, отговорност и мотивация.

Независими прокурори от Кралство Нидерландия, Обединеното кралство, Германия и Испания, с подкрепата на Службата за структурни реформи на ЕК извърши анализ на Прокуратурата на Република България. Те са установили, че не само прокуратурата е отговорна за неприемливите забавяния при приключването на наказателните дела. Отговорност за това носят и другите участници в системата на наказателното правосъдие, включително и съдилищата. Те са изразили опасения, че е налице вертикална структура, в която главният прокурор може да дава разпореждания на всеки прокурор или следовател (в това число и на следователите от НСС). Въпреки това, повечето прокурори работят по повечето от делата си със съвсем малка или без никаква намеса отгоре. Според тях по принцип няма проблем по-горестоящ прокурор или дори главният прокурор да дава разпореждания или да взема решения по особено чувствителни дела, стига да действа в рамките на закона и да носи отговорност за решенията си. Прокурорите считат, че особено по-младите прокурори се ползват от значителна независимост по въпросите, отнасящи се до работата им по конкретните дела. Изразяват становище, че стандартът за вземане на решение по вътрешно убеждение следва да бъде изменен за прокурорите. Според тях съществуват значителни възможности за корупция на прокурори и съдии. Във връзка с обема и напрежението на работа смятат, че ранговете и възнагражденията трябва да бъдат преразгледани и направени по-привлекателни, за да се гарантира по-редовен поток от кандидати с високи качества.

В резултат на препоръките от независимия анализ ще бъде разработена пътна карта за тяхното преодоляване.

Мярка 4.3.3 Изработване на нов организационен модел на ПРБ в рамките на съдебната власт, отчитащ включително:

- *разделянето на ВСС на две колегии,*
- *предложенията, обявени от главния прокурор и резултатите от дискусията по тях,*
- *новата концепция за наказателна политика и стратегията за реформа на органите по разследването,*
- *съобразяване на обхвата на правомощията на прокуратурата по надзора за законност с конституционната защита на основните права и върховенството на закона,*
- *утвърждаване на съответствието на структурата на ПРБ с чл. 126, ал. 1 от Конституцията на Република България,*
- *повишаване инициативата и отговорността на административните ръководители в системата на прокуратурата и следствието,*
- *оформянето на локален (за всяко звено) и национален (ПРБ като цяло) процес на планиране и отчитане, подчинен на показатели за качество и ефективност и обвързан с програмното бюджетиране,*
- *необходимостта от специфични критерии за атестации и дисциплинарни наказания, отчитащи спецификите на прокурорската функция и обвързани с резултатите от наказателния процес,*
- *специализацията, формирането на междудомствени екипи и екипи за работа по сложни дела.*

През 2016 г. Главният прокурор инициира тълкуване на текстовете от Конституцията, с които се определя структурно съответствие между прокуратурата и съдилищата. С решението на Конституционния съд от февруари 2017 г. се посочва, че пълното припокриване на териториалните структури на съда и прокуратурата не е задължително по смисъла на чл.126, ал.1 от Конституцията.

Мярка 4.3.4 Укрепване на отчетността и общественото доверие в главния прокурор чрез въвеждане на допълнителен регламент за съдържанието на отчетните доклади пред парламента и ВСС и процедурата по изслушване, включително чрез предвиждане на допълнителни възможности за обществено участие. Шестмесечни доклади пред ВСС по делата за корупционни престъпления, организирана престъпност, засягащи лица, заемащи висши държавни длъжности (вкл. магистрати).

Мярка 4.3.5 Систематизиране на всички вътрешноведомствени актове в прокуратурата, което да осигурява тяхната достъпност, прозрачността на мотивите за приемането им и да създава по този начин гаранции за съответствието им със закона и вътрешната им хармонизация.

Вътрешноведомствените актове в ПРБ регулярно се актуализират и систематизират със заповед на главния прокурор. На магистратите и служителите от ПРБ е осигурен достъп до тях в електронен вид, посредством вътрешно-информационния сайт (ВИС) на прокуратурата.

Специфична цел 4

Ефективност на специализираната прокуратура и съд

Мярка 4.4.1 Анализ на ефективността на специализираната прокуратура и специализиран наказателен съд в светлината на успешни международни модели за органи за борба с корупцията и организираната престъпност.

В края на 2016 г. се направи цялостен анализ на резултатите от дейността на Специализирания наказателен съд (СпНС) и Апелативния специализиран наказателен съд (АСпНС) от създаването им през 2012 г. до края на 2015 г., с акценти върху оценка на натовареността, качеството и сроковете за работа по делата и на постановените по тях съдебни актове.

Извършен е анализ и оценка на работата на специализираните прокуратури от създаването им до края на 2015 г., с акценти върху оценка на натовареността, качеството и сročността на работата по делата и на постановените по тях съдебни актове. Констатирани са положителните практики, системните грешки и слабости, идентифицирана беше и необходимостта от законодателни промени. Резултатите от анализа са обективирани в доклад, включващ и препоръки за подобряване на работата на двете прокуратури.

Изготвен е и Анализ-доклад на дейността на военните съдилища за периода 2014-2015 г.

Докладите от извършените проверки бяха изпратени за обсъждане на Съдийската колегия на ВСС, на председателите на АСПНС, СпНС, Военно-апелативния съд, военните съдилища, а анализът на АСПНС и СпНС – и на министъра на правосъдието.

Мярка 4.4.2 План за развитие на капацитета и ефективността на специализираната прокуратура за работа по случаи на корупция по високите етажи на властта и значими случаи на организирана престъпност, включително

чрез засилване на гаранциите за нейната независимост и отговорно ръководство, увеличаване на човешкия ѝ ресурс, предвиждане на специални мерки за подбор, текуща проверка, атестиране и мотивиране на работещите в нея и надграждане на капацитета ѝ за собствена аналитична и оперативна дейност при съобразяване ограниченията, следващи от чл. 119, ал 3 КРБ.

Специфична цел 5

Експертизи

Мярка 4.5.1 *Разработване на цялостен модел на експертизите, включително:*

- *повишаване изискванията при подбор на експерти с оглед професионалната им квалификация и интегритет,*
- *изисквания за поддържане и развитие на квалификацията им и периодична професионална атестация, придружени с осигуряване на различни форми на обучение,*
- *антикорупционни мерки,*
- *гаранции за прозрачност и превенция на конфликта на интереси,*
- *гаранции за адекватен избор по конкретните дела,*
- *адекватно заплащане,*
- *механизъм за планиране на бюджета за експертизи и адекватно финансиране.*

Мярка 4.5.2 *Изграждане на институционален капацитет за осигуряване на особено сложни или скъпи експертизи.*

Мярка 4.5.3 *Съответни мерки по отношение на експертизите в гражданския и административния процес.*

Предвиждат се нормативни промени във връзка с регламентиране на условията на работа на вещите лица, като в тази връзка е създадена работна група в МП. Обсъждано е и разработването на нов закон за вещите лица. Работата по проектите на актове все още не е финализирана.

Разработен е проект “Усъвършенстване модела на съдебните експертизи”, който ще бъде финансиран по ОПДУ, с цел подобряване на съществуващата регулация по отношение на вещите лица, тяхната дейност и експертизите. Предвидено е проучване на нормативната уредба и проучване и анализ на добри европейски практики в областта. Ще бъде разработена и единна национална методика за вещите лица и изготвените от тях експертизи. Ще бъде въведен единен национален информационен регистър на вещите лица.

Специфична цел 6

Пенитенциарна реформа

Мярка 4.6.1 *План за действие за пенитенциарна реформа, включваща:*

- *мерки в отговор на негативните констатации на ЕКПИ и ЕСПЧ;*
- *изграждане на вътрешен за ГДИН механизъм за осигуряване спазването на правата на човека;*
- *антикорупционна политика;*
- *мерки за реинтеграция на затворниците, включително с разширяване на социалната работа с всеки един от тях;*
- *изграждане на нов затвор и обновяване на затворните сгради;*
- *осигуряване на адекватни условия на труд на служителите на ГДИН.*

В сътрудничество с представители на научната общност през 2016 г. ПРБ изготви анализ на решенията на Европейския съд по правата на човека (ЕСПЧ), с който е било установено, че българските власти не са изпълнили задължението си за провеждане на ефективно разследване. Анализът обхваща и националните производства, във връзка с които са подадени жалби до ЕСПЧ и са постановени осъдителни решения на ЕСПЧ срещу България.

През месец април 2016 г. Народното събрание прие ЗИД на Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража. С него се предлага изменение в досегашната система на местата за лишаване от свобода. Предвижда се към затворите да се създават поправителни домове за непълнолетни като подразделения на затворите, към които са разкрити, както са затворническите общежития. Предлага се нова регламентация на законово ниво на електронното наблюдение като способ за контрол върху поведението на някои категории осъдени лица, както и на обвиняемите и подсъдимите с мярка за неотклонение - домашен арест. Новата уредба има за цел да разшири и оптимизира прилагането на пробационните мерки в съответствие с европейските стандарти чрез въвеждането на система за електронно наблюдение.

През месец януари 2017 г. Народното събрание прие Закон за изменение и допълнение на Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража във връзка с пилотното решение “Нешков и други срещу България” (ДВ бр.13/2017 г.). Със законът се предвижда:

- по-ясно дефиниране на лошите условия за изтърпяване на наказанието лишаване от свобода и задържането под стража;
- изменение на уредбата за първоначално разпределение на лишените от свобода и възлагане на повече правомощия на отговорните органи по изпълнение на наказанията;
- защита срещу нарушения на забраната за изтезания, жестоко или нечовешко отношение на лишеният от свобода както и в по-леки случаи на поставянето му в неблагоприятни условия в местата за лишаване от свобода;
- въвежда се специфично съдебно средство за лишени от свобода и задържани под стража за компенсиране на вреди в резултат на нарушение на забраната за изтезание, нечовешко или унижително отношение от страна на специализираните органи.

Одобрен е проект “Модернизиране на пенитенциарната система в България”, финансиран по ОПДУ. Съгласно подписания договор ще бъде извършена оценка на изпълнението на Концепцията за развитие на ГДИН от май 2014 г., ще бъде разработена и одобрена стратегия за развитието на пенитенциарната система до 2025 г., както и закупена, инсталирана, тествана и внедрена система за електронно наблюдение на правонарушителите.

<p style="text-align: center;">СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 5 ГАРАНЦИИ ЗА ВЪРХОВЕНСТВОТО НА ЗАКОНА, ЗАЩИТАТА НА ПРАВАТА НА ЧОВЕКА, ДОСТЪПА ДО ПРАВОСЪДИЕ И ХУМАНОСТТА НА ПРАВОСЪДИЕТО</p>
--

Специфична цел 1

Ефективна съдебна защита на правата на човека

Мярка 5.1.1 Оценка на необходимостта от конституционно гарантиране на правото на гражданите на справедлив процес.

Подадено е проектно предложение “Повишаване гаранциите за справедлив процес в изпълнителните производства чрез изграждане на информационна система”, за финансиране от ОПДУ. Целта е да бъде изградена и внедрена централизирана

информационна система на съдебното изпълнение (ИССИ), както и да бъдат създадени електронни услуги за извършване на справки.

Чрез изграждането на системата до информацията по движението на делата, ще се осигури електронен достъп за всеки потребител независимо къде се намира. Ще се дисциплинира изпълнителният процес, чрез създаването и използването на единни номенклатури от понятия, видове документи, електронни форми и др. Чрез ИССИ ще се разшири обхвата на контрола върху действията на съдебните изпълнители и ще се създадат много добри възможности за мониторинг върху изпълнителния процес, включително във връзка с изпълнението и на мярка 5.1.4.

Достъпът до ИССИ ще имат съдебният изпълнител, страните по делата, други участници в съдебното производство и други лица, които имат правен интерес.

Мярка 5.1.2 *Оценка на инстанционната структура на съдилищата и съдебната практика от гледна точка на ефективната защита на правото на достъп до съд и създаването на действени гаранции за спазването на основните права по ЕКПЧ.*

Мярка 5.1.3 *Оценка на ефективността на съдебния контрол върху актовете на администрацията.*

Мярка 5.1.4 *Анализ на делата, по които е констатирано, че съдът се е самоограничил в обхвата на предвиден по закон съдебен контрол на действията на администрацията или органите на досъдебното производство чрез изследване на причините за това и формулиране на конкретни мерки за преодоляване на нарушеното право на справедлив процес.*

Изпълненият проект „Укрепване на националните компенсаторни мерки за обезщетяване при твърдени нарушения на Конвенцията за правата на човека и основните свободи на Съвета на Европа и капацитета за изпълнение на решенията на Европейския съд за правата на човека”, финансиран от Норвежкия финансов механизъм (НФМ) имаше за основна цел повишаване на възможностите на българската съдебна система в областта на правата на човека за изпълнение на решенията на ЕСПЧ, включително преодоляване на констатирани от Съда системни нарушения. В рамките на проекта са изготвени Анализ и препоръки относно ефективността на административния механизъм за обезщетяване с оглед решенията на ЕСПЧ, като е изготвен доклад и е проведено обществено обсъждане. След препоръките на първите две пилотни решения на ЕСПЧ срещу България (Димитров и Хамънов срещу България и Фингър срещу България), беше създаден административен механизъм за обезщетяване при нарушения на правото на справедлив процес в разумен срок.

Мярка 5.1.5 *Въвеждане на механизъм за оценка на ефективността на ВКС и ВАС за уеднаквяване на практиката на съдилищата за постигане на предсказуемо и качествено правосъдие, синхронизирано с правото за правата на човека и правото на ЕС.*

Мярка 5.1.6 *Въвеждане на механизъм за подобряване спазването на задължението на Общото събрание на съдиите по ЗСВ за обобщаване и анализ на съдебната практика по актуални правни въпроси, разрешавани противоречиво.*

Специфична цел 2

Пряка конституционна жалба

Мярка 5.2.1 *Изработване на конституционни и законодателни промени за въвеждане на пряката конституционна жалба след гражданска и експертна дискусия, обосноваващи предпоставките и необходимостта от разширяване на достъпа до конституционно правосъдие.*

С измененията в КРБ Висшият адвокатски съвет има право да сезира Конституционния съд за установяване на противоконституционност на закон, с който се нарушават права и свободи на гражданите.

Специфична цел 3

Преодоляване на причините за осъдителните решения пред ЕСПЧ и спазване на международните стандарти в областта на правата на човека

Мярка 5.3.1 *Оценка на причините за поддържане на висок процент осъдителни решения на ЕСПЧ по дела срещу България.*

Мярка 5.3.2 *Въвеждане на оценка за съответствието на разработваните проекти на нормативни актове с правото и стандартите по правата на човека.*

В рамките на дейност по предефиниран проект, финансиран от НФМ е изготвен анализ – механизъм за съответствието на разработваните проекти на нормативни актове с правото и стандартите по правата на човека. В съответствие с изготвения Доклад относно механизма за предварителен преглед на проектите на нормативни актове и съответствието им с Конвенцията е изготвено предложение за изменение и допълнение на Закона за нормативните актове, което е прието от НС на 21 април 2016 г. (в сила от 04.11.2016 г.). Предвидено е изискването администрацията да осъществява предварителен, задължителен преглед на проектите на закони за тяхното съответствие с Конвенцията.

Следвайки препоръките на този Доклад относно механизма от октомври 2015 г. е стартирала инициатива за създаването на мрежа от експерти в различните министерства, които да са преминали начално обучение в областта на правата на човека. Очакванията са, че мрежата от експерти ще продължи да функционира и след края на проекта. По-нататъшното обучение на експертите от тази мрежа в централната администрация би могло да бъде предмет на бъдещи проектни дейности.

Мярка 5.3.3 *Осигуряване на превод на всички относими към България решения на ЕСПЧ.*

Създаден е нов специализиран портал по правата на човека – humanrights.bg. Вече има силни индикатори, че е-Порталът ще бъде използван от заинтересованите и след края на Проекта. Доколкото разработването на портала е съвместна дейност с Националния институт на правосъдието се очаква той да бъде използван от магистрати и бъдещи магистрати в процеса на тяхното обучение. По проекта, финансиран от НФМ бяха преведени над 400 решения на ЕСПЧ и други документи на СЕ, които бяха публикувани на Портала. Подбрани и преведени са 79 решения и резюмета на ЕСПЧ на български език, които са включени в „Сборник с резюмета на подбрани решения на ЕСПЧ“, издаден в рамките на проекта на НИП “Повишаване на капацитета на съдебната система и обучение по Европейската конвенция за защита правата на човека и основните свободи в Националния институт на правосъдието” по Програма BG 14 на НФМ 2009-2014.

Създаденият електронен бюлетин с резюмета на решения на ЕСПЧ срещу България ще продължи да бъде публикуван и след края на Проекта.

Мярка 5.3.4 *Ежегодни доклади за развитието на практиката на ЕСПЧ, относима към България, изготвени с участието на ВСС, обсъждане в Министерския съвет на необходимите мерки и внасяне на доклада в Народното събрание с обсъждане в правна комисия.*

С Решение на МС № 358 от 12.05.2016 г. е приет Трети годишен доклад на министъра на правосъдието за изпълнение на решенията на ЕСПЧ по дела срещу Република България за 2015 г.

Мярка 5.3.5 Механизъм за планиране на необходимите задължителни обучения, свързани с практиката на ЕСПЧ и с други приложими международни стандарти, в различните клонове на публичната администрация, свързани с постановени решения срещу България, и в органите на съдебната власт.

По приключилия през 2016 г. предефиниран проект на НИП „Повишаване на капацитета на съдебната система и обучения по Европейската конвенция за защита правата на човека и основните свободи в НИП”, финансиран от НФМ, са проведени регионални и централизирани обучения и обучения на обучители. Проведен е и пилотен семинар и дистанционен курс по отделни аспекти на ЕКПЧ. По проекта са обучени общо 780 магистрати и съдебни служители.

В рамките на проекта е установено двустранно и многостранно сътрудничество за гарантиране на защитата на човешките права, като е създадена платформа за диалог между всички заинтересовани лица, които участват в прилагането и реализирането на защитата на правата на човека. Създадена е консолидирана база данни в областта на защитата на човешките права и електронна платформа за права на човека.

Специфична цел 4

Развитие на системата на правната помощ

Мярка 5.4.1 Усъвършенстване на системите за наблюдение и оценка на качеството на предлаганата правна помощ – подобряване на подбора на вписваните адвокати, специализация, квалификация.

На 28.12.2016 г. от Националното бюро за правна помощ е подадено проектно предложение с наименование „Стратегически реформи в Националното бюро за правна помощ, по процедура „Стратегически проекти в изпълнение на Актуализирана стратегия за продължаване на реформата в съдебната система и Стратегия за въвеждане на електронно управление и електронно правосъдие в сектор „Правосъдие“ 2014-2020 г.“, който да бъде финансиран по ОПДУ.

Мярка 5.4.2 Облекчаване на достъпа до първична правна помощ.

Приет е Закон за изменение и допълнение на Закона за правната помощ (ДВ бр.13/2017 г.). С измененията се цели усъвършенстване на системата за правна помощ, привеждане на нормативната уредба в съответствие с променените обществено икономически условия и взаимоотношения, гарантиране на достъп до правна помощ на по-широк кръг лица от уязвими социални групи, чрез създаване на нови форми и предоставяне на правни съвети и консултации при облекчени условия. Измененията предвиждат създаване на Регионални центрове за консултация към съответните адвокатски съвети. При облекчени условия ще се консултират лица, чиито доходи не надвишават определената за страната линия на бедност. Консултациите ще се осъществяват от адвокати, вписани в Националния регистър за правна помощ и определени от съответния адвокатски съвет.

Мярка 5.4.3 Популяризиране на системата за правна помощ сред гражданите.

Вж. информацията по изпълнението на мярка 5.4.1.

Специфична цел 5

Съдебни такси

Мярка 5.5.1 Оценка на системата от съдебни такси и анализ на възможните промени в нея.

Специфична цел 6

Възстановително правосъдие

Мярка 5.6.1 План за въвеждане и популяризиране на подходите на възстановително правосъдие, включително създаване на Национален съвет по възстановително правосъдие, обучение в НИП, пилотни проекти и предложения за законодателни промени.

В проекта на Закон за отклоняване от наказателно производство и налагане на възпитателни мерки на непълнолетни лица съществен елемент е предвидената възможност за използване на процедура по медиация. Това ще позволи въвеждането на възстановяващото (ресторативно) правосъдие при отклоняване на непълнолетни от наказателно производство, така че да се постигне отстраняването на вредите, причинени от противоправното поведение и доколкото е възможно възстановяване на взаимоотношенията между нарушителя, пострадалия и обществото. Така ще могат да бъдат адресирани на практика въпроси като вреда, нужди, отговорност и задължения чрез тристранна връзка (нарушител, пострадал и общество). Прилагането на този нов подход при третиране на непълнолетни правонарушители цели да направи извършителя отговорен за обезщетяване на вредите, причинени от противоправното деяние, да му даде възможност да докаже своя положителен капацитет и качества, да се занимае с чувството за вина по позитивен начин, да даде възможност на други лица, които имат роля в разрешаването на конфликта, включително пострадалия, родители, членове на разширеното семейство, училището и връстниците на нарушителя да участват активно в разрешаването на конфликта. За гарантиране на правата на участниците в медиацията и с оглед правната сигурност, законопроектът предвижда споразумението или отказът за постигане на споразумение при медиация да се изпращат за одобрение от съда.

В рамките на Българо-швейцарската програма за сътрудничество по Тематичен фонд „Сигурност“ е използван Портала за електронно обучение на НИП за провеждане на електронни модули на тема „Въведение в правосъдието за деца“ в рамките на проект „Укрепване на правния и институционалния капацитет на съдебната система в сферата на младежкото правосъдие“.

Мярка 5.6.2 Пилотни проекти за въвеждане на модели на междусекторна интеграция между съдебния процес и други социални услуги и програми с цел постигане ефектите от правосъдието без прилагане на санкции, включително и чрез съответни промени в Закона за социално подпомагане.

Специфична цел 7

Система на детското правосъдие, насочена към превенция, осигуряване на ефективна защита и хуманни корективни мерки

Мярка 5.7.1 Ориентирана към правата на детето и съобразена с международните стандарти нормативна уредба.

С проекта на Закон за отклоняване от наказателно производство и налагане на възпитателни мерки на непълнолетни лица, разработен през 2016 г., се цели изграждането на политика, която да предотвратява общественоопасното и виктимогенното поведение на децата, като едновременно с това осигурява ефективна високо специализирана защита на техните права и законни интереси, включително хуманна и законосъобразна корекция на поведенческите им отклонения, индивидуално съобразена с най-добрия интерес на детето в условия на правна сигурност и стабилен правов ред. При изготвянето на проекта е направен анализ на международните актове, по които България е страна, както и на международните стандарти.

Мярка 5.7.2 Специализирани съдебни състави и специализирани звена в прокуратурата и органите по разследването.

С проекта на Закон за отклоняване от наказателно производство и налагане на възпитателни мерки на непълнолетни лица, разработен през 2016 г., се определят компетентните органи, които могат да налагат отделните видове възпитателни мерки. Въвежда се изискването възпитателните дела да се разглеждат само от специализиран състав на районния съд по настоящ адрес на непълнолетното лице и този закон да се прилага от съдии, прокурори, разследващи органи и специализирани полицейски служители, които притежават специализирани познания за работа с деца. Регламентирането на специализацията на всички професионалисти, които работят с непълнолетни правонарушители отговаря на международните стандарти и препоръки към България, но осигурява по-голяма ефективност и бързина на системата, чрез развиване на професионалния капацитет на експертите, работещи с непълнолетни правонарушители.

Мярка 5.7.3 Междуинституционална координация под съдебен контрол на системата на детското правосъдие при реакцията по всеки казус.

Със проекта на Закон за отклоняване от наказателно производство и налагане на възпитателни мерки на непълнолетни лица, разработен през 2016 г., се предлага установяване на координация между системата за детско правосъдие и системата за закрила, за да се гарантира съблюдаване на най-добрия интерес на непълнолетните. В тази посока, при налагане на възпитателната мярка „специален надзор“ от родител/попечител, възпитател, роднини или близки, или от приемно семейство, се предвижда възможността съдът да насочи и към ползване на съответната социална услуга по смисъла на Закона за социално подпомагане, Център за подкрепа на личностно развитие по смисъла на Закона за предучилищното и училищното образование или друга специализирана дневна грижа, а когато е необходимо, да се включат и специалисти по въпросите на личностното развитие, здравна култура и/или образование на непълнолетните.

За повишаване капацитета на прокурорите и следователите за работа с деца, пострадали от престъпления и деца, в конфликт със закона, регулярно са провеждани обучения. През май 2016 г., в изпълнение на Меморандума за разбирателство и сътрудничество между ПРБ и Уницеф-България, е приключил първи цикъл за специализиране на 16 прокурори като обучители по темата. По проект „Укрепване на правния и институционалния капацитет на съдебната система в сферата на младежкото правосъдие“ по Българо-швейцарската програма за сътрудничество, в съдебните райони на ОС Варна, ОС Пловдив и РС Козлодуй, са проведени обучения на съдии и прокурори.

В резултат на горепосочените обучителни мероприятия значително е нараснал броят на разпитите на деца, пострадали от престъпления в съществуващите адаптирани помещения за щадящо изслушване – „сини стаи“ при спазване на международните стандарти за гарантиране правата на детето.

Мярка 5.7.4 Прилагане на мерките, предвидени в Концепцията за държавната политика в областта на детското правосъдие, чрез разработване и реализиране на план за действие.

Проектът на Закон за отклоняване от наказателно производство и налагане на възпитателни мерки на непълнолетни лица, разработен през 2016 г., е съобразен с Концепцията за държавната политика в областта на детското правосъдие и Пътната карта за изпълнението ѝ.

ПОВИШАВАНЕ НА ДОВЕРИЕТО КЪМ СЪДЕБНАТА ВЛАСТ ЧРЕЗ ОБЩЕСТВЕНО УЧАСТИЕ И ПРОЗРАЧНОСТ

Специфична цел 1:

Засилване на обществената отговорност на парламентарната квота във ВСС

Мярка 6.1.1 *Мерки за прозрачност на процеса по излъчване на номинации за членове на ВСС от страна на партиите.*

Мярка 6.1.2 *Засилено обществено участие в процедурата по избор на парламентарна квота във ВСС.*

Народното събрание избира единадесет членове на Висшия съдебен съвет, от които шестима – за съдийската колегия, и петима – за прокурорската колегия. В ЗСВ се съдържат нормативни гаранции за прозрачност на процеса на номиниране и избор на парламентарната квота във ВСС и нейния обществен характер – посредством гарантиране на публичност на номинираните и номиниращите, информация за изразени становища от професионални, академични и други организации и др. Номиниращите, концепциите на кандидатите, становища и въпроси на НПО, висши училища и научни организации, се публикуват на интернет страницата на Народното събрание. Публикуват се и името и мотивите на народния представител, издигнал съответната кандидатура. Предложенията за кандидати за изборни членове на Висшия съдебен съвет се разглеждат от специализирана комисия на Народното събрание. Тя изслушва всеки кандидат, който представя пред нея концепцията си. За изслушването се изготвя пълен стенографски протокол, който се публикува на интернет страницата на Народното събрание.

Мярка 6.1.3 *Прозрачност и отчетност на работата на членовете на парламентарната квота във ВСС.*

Специфична цел 2

Осигуряване на реално обществено участие в правораздаването чрез института на съдебните заседатели

Мярка 6.2.1 *Прозрачност и обществено участие в избора на съдебни заседатели от общинските съвети.*

Общинските съвети в съответния съдебен район обявяват в местен ежедневник, в електронните медии и на електронните страници на общините и общинските съвети процедурата за определение на съдебните заседатели и правилата за нейното провеждане.

Списъкът на допуснатите кандидати заедно с техните биографии и други документи се публикуват на интернет страницата на общинския съвет. Общинските съвети изслушват всеки от допуснатите кандидати в публично заседание. Юридически лица с нестопанска цел, определени за извършване на общественополезна дейност, могат да представят на общинския съвет становища за кандидата, включващи и въпроси, които да му бъдат поставяни. Кандидатите за съдебни заседатели се избират с обикновено мнозинство в общинските съвети, предлагат за избиране от общите събрания на окръжните и апелативните съдилища, а Столичният общински съвет – и на общото събрание на апелативния специализиран наказателен съд.

Мярка 6.2.2 *Прозрачност на съдебните заседатели и гаранции срещу конфликт на интереси.*

Съгласно ЗСВ съдебен заседател не може да бъде лице, което е съдебен заседател в друг съд; е общински съветник от съдебния район, за който е избран; участва в ръководството на политическа партия, коалиция или организация с

политически цели; работи в съд, прокуратура, следствени органи, Министерството на вътрешните работи или в други органи от системата за национална сигурност, намиращи се в съдебния район, за който е избран. В този случай съдебният заседател се освобождава предсрочно от съответното общо събрание по предложение на председателя на съда.

Мярка 6.2.3 *Дебат за възможностите за допълнително повишаване на общественото участие чрез института на съдебните заседатели.*

Специфична цел 3

Превръщане на бюджетната процедура в инструмент за прозрачност и обществен контрол

Мярка 6.3.1 *Въвеждане на програмно и ориентирано към резултата бюджетирание за всяка структура на съдебната власт.*

Мярка 6.3.2 *Обществени обсъждания с участие на специализирани и професионални неправителствени организации на проекта за бюджет на съдебната власт и отчета за изпълнение на бюджета.*

Мярка 6.3.3 *Обсъждане на бюджета на съдебната власт и отчета за изпълнението му в парламента на отделни заседания.*

С промените в ЗСВ през 2016 г. се въвежда изискването при приемането на държавния бюджет Народното събрание да изслушва доклад на пленума на Висшия съдебен съвет, представен от негов представител.

Министерският съвет всяка година с отчета за изпълнението на държавния бюджет внася в Народното събрание и отчета за изпълнението на бюджета на съдебната власт, приет от пленума на Висшия съдебен съвет, с подробна обосновка.

Специфична цел 4

Засилване на прозрачността на съдебната власт и на диалога с гражданите

Мярка 6.4.1 *Периодични проучвания на общественото мнение за съдебната власт и удовлетвореността на гражданите, които са се обръщали към нейни структури.*

Министерство на правосъдието в партньорство с ВСС подаде проектно предложение “Ефективен достъп до правосъдие” за финансиране от ОПДУ, включващо дейност „Модел на достъп до правосъдие за гражданите и бизнеса“. С изпълнението на проекта ще се разработи и одобри методология за провеждане на проучване на общественото мнение относно удовлетвореността от съдебната система. Предвидено е провеждането на тестово и пилотно проучване и изработването на аналитичен доклад относно резултатите от него, както и провеждане на обществено обсъждане за резултатите от проучването.

Мярка 6.4.2 *Годишен доклад за прозрачността на съдебната власт.*

За изработването на годишен доклад за прозрачността на съдебната власт е ангажиран Гражданският съвет към ВСС, който следва да изготви годишна информация. За обезпечаване на тази дейност на Гражданския съвет към ВСС не са осигурени необходимите финансови средства.

Главният прокурор ежегодно до 30 април внася в пленума на Висшия съдебен съвет годишен доклад за прилагането на закона и за дейността на прокуратурата и на разследващите органи и го публикува на интернет страницата на прокуратурата. ВСС внася в НС доклада до 31 май. Докладите се изслушват след като НС изслуша главния прокурор като народните представители може да поставят и писмени въпроси,

постъпили от граждани, институции и неправителствени организации във връзка с докладите, на които главният прокурор отговаря.

Аналогично е и изискването към председателите на ВАС и ВКС относно годишните доклади за дейността на върховните съдилища.

Мярка 6.4.3 Въвеждане на модели за активен диалог между органите на съдебната власт и различните общности.

Продължава дейността на сформирания през 2012 г. Граждански съвет към ВСС, който към 2016 г. включва 14 професионални и неправителствени организации.

Мярка 6.4.4 Публикуване онлайн на актовете на органите на съдебната власт в единен формат, позволяващ машинна обработка на данните.

Мярка 6.4.5 Повишаване комуникативността на актовете на органите на съдебната власт.

Мярка 6.4.6 Периодично проучване на оценката на бизнеса за работата на органите на съдебната власт като елемент от инвестиционния климат в страната и обсъждане на възможни мерки с представителните бизнес-организации.

Мярка 6.4.7 Механизми за насърчаване на алтернативни средства за решаване на делата, като средство за повишаване на доверието и отговорността на гражданите и изграждането на правна култура.

Министерството на правосъдието подаде проектно предложение „Насърчаване използването на медиацията като алтернативен способ за решаване на спорове“ за финансиране от ОПДУ, което е на етап оценка. Чрез реализацията на дейностите по проекта ще се изготви задълбочен анализ на текущото състояние и добрите практики в областта на медиацията като способ за алтернативно решаване на спорове, в резултат на които ще се изготвят предложения за нормативни промени. Предвидено е набелязването на конкретни мерки, чрез които да се повиши използването на извънсъдебни способности за решаване на спорове, в частност на медиацията. Ще бъде изграден Централизиран електронен портал за медиация, като една от целите му е да допринесе за информираността и достъпа до медиация на участниците в спор, с цел да ги насърчи да използват средствата на медиацията преди влизането в съд и образуване на дело. В проекта са предвидени медийни кампании за популяризиране на медиацията, както и разработването на мултимедийни клипове, които да се излъчват на публично достъпни места.